« بوزانتيون »
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ٣٨ نمرولى دائرهٔ مخصوصه‌ده‌در.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2: —Արտասահման 40 Ֆր. վեցամսե 20, եռամսեայ 10: Թղթատարէ ամէն մէր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ:

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 251 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՈՒՐԲԱԹ, 1897 ՕԳՈՍՏՈՍ 29/10 Ս. ՊՏ. | 13 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1315 | 29 ԱՂՍՏՈՍ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 251

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՆՈՐ ՏԵՂԱՊԱՀՆԵՐԸ

Խառն ժողովոյ վերջին նիստին մէջ Ս. Պատրիարք Հայրը գոհունակութեամբ ծանոյց թէ կայս. կառավարութիւնը պաշտօնական հաւանութիւնը տուած է վեց առաջնորդական տեղապահներու համար ևս, որք պիտի ուղևորեն այլ և այլ թեմեր, Նէթասի ժաժերէն մինչև Սևծովի եզերքը, և աւելի ներքին գաւառներու մէջ: Երեք հին և երեք նոր վարդապետներ կ'կոչուին ի պաշտօն: Իր զգայուն գրչով Բիւզանդիոնի ընթերցողներուն այնքան համակրելի եղած Տ. Բարգէն Վարդ. ունի հովուել Սամանէ ձաղկէ և Զարշամպայէ բաղկացած նորակազմ վիճակ մը զոր հարկ համարուած է բաժնել Տրապիզոնի վիճակէն՝ հեռու որութեանց մեծութեան և ժողովրդեան ցիրուցան դիրքին պատճառաւ: Ցառաջագոյն ուրիշ պաշտօն մը սահմանուած էր այս Վարդ.ին, իր ծննդավայրին, Թերեւս իր սրտին ալ աւելի մօտ, բայց յուսալի է որ ներկայ պաշտօնն իրեն … պատրաստութեան մ'ըլլայ աւելի կարեւոր պաշտօններու: Տրապիզոնի առաջնորդական տեղապահ անուանուած Տ. Խոսրով Վ. Պ…եան, որ վերջերս Մելիտինէի Ս. Կրպտ…ի քարոզիչն էր, եթէ չենք սխալիր արտաքսուած էր Սեբաստիոյ գրքեր, բայց ցայսօր … թէ Սեբաստիոյ … օգնականի … մ'պիտի յօժարի երթալ կամ զրկել … Մուշեղ Վ. Սերոբեան Արաբկիր … աւելի բազմապահանջ հովուութեան մը կ'կոչուի, բայց անոր ալ ոչ եռանդ կ'պակսի ոչ գործունէութիւն. Երբեք թեմերուն ալ կ'խնդակցինք այնպիսի հովիւներ ստանալնուն … շատ լաւ կ'հասկնան թէ կրթութեան և թէ բարեգործութեան պահանջներն, և իրենց ձեռքէն եկածը պիտի ընեն իրենց խնամքին յանձնուած ժողովուրդներուն հոգեւոր, իմացական ու բարոյական պէտքերն հոգալու, և աղքատներուն ու չքաւորներուն վիճակին թեթեւցման համար ինչ որ կարելի է՝ ի գործ դնելու պարկեշտութեամբ և օրինաւորութեամբ: Այս ալ, արդարեւ, մեծ պէտք մ'է, պարկեշտութիւնն. որովհետեւ բոլոր ձեւեր, և գէս ցայսօր, գաւառային թեմերէն գանձեր կ'լսենք նպաստի գումարներուն ոչ այնքան ուղիղ կերպիւ աշխուելուն համար զի նազան առաջնորդարաններու կողմէ … դանդաղուն այս ԴԾ. ստացանք Ցիարպէքիրէ:

Պալըքէսիրի և Պանտըրմայի առաջնորդական տեղապահ Տ. Վահան Ծ. Վ. Ցակոբեան, Շապին-Գարահիսարի առաջին. տեղապահ կարգուած Տ. Արիստակէս Ծ. Վ. Վանքեան և … խլաթոսի առաջին, տեղապահի պաշտօնին մէջ հաստատուած Տ. Ցակոբ Ծ. Վ. Այսոտ արդէն ծանօթ են, և առաջին անգամ չէ որ ժող փութ մը հովուեր կ'խնդրէ իրենց մէջ: Վահան Վ. Ցակոբեան տարբեր կարողութիւններով օժտուած եկեղեցական մ'է, և միակ ցաւալին այն էր որ երկար տարիներէ ի վեր գրէթէ պարապ կ'կենար: Պալըքէսիրը և Պանտըրմա բազմահոյթեան մը չեն … յարաբերական գործերն ալ այնքան կարեւոր չեն. բայց ուսման մասին … ետ մնացած են, և Տ. Ցակոբեան վարդապետ, որ մեր եկեղեցական դասակարգին մէջ ուսումնական … կ'ակնկալենք որ Պալըքէսիրի և Պանտըրմայի կրթական զարգացումն իր էն մեծ գործն ընէ: Արիստակէս Վրդ. Պրուսայի … թեմերուն մէջ երկար տարիներ պաշտօնավարելով վարչական … փորձառութիւն ստացած է, և Թուրքերէնի քաջ հմտութիւնն անշուշտ մեծ դիւրութիւն պիտի ընծայէ իր յարաբերական գրագրութեան, որք ապաքէն ցանկալի պիտի չըլլան Շ.-Գարահիսարի թեմին նման բազմապահանջ հօտի մը մէջ: Գալով Տ. Ցուսէ Վրդ. ին, … գտնելու համար գացած է Եգիպտոս, և հոն ուրիշ բան գտաւ: Ցուսանք որ ինք կլիմային հետ, ժողովուրդն ալ իրեն … մինչեւ վերջն հաշտ մնան: Թէ այս վարդապետ, թէ միւս հինգն, իրենց նշանակուած թեմերուն վրայ առաջնորդ ընտրուելու մինչեւ իսկ … հանդիսակաւ … անձնաւորութիւն … պատեհական է որ … պարտաճանաչութեան գործին մէջ կողմէ աշխատութեանց փախչին, միւս կողմէ վայելչութեամբ և կենդանութեամբ … պաշտօնավարելոյ … վեր մնալով, գլխաւոր ամէն կ գիտը սիրաշահել, և ամէն կողմին ալ պատկառելի ըլլալ: Աշխարհի դպրոցը նոր մտնողներուն համար այս … թերեւս դժուար երեւին. բայց հաւաքակ ողջմտութեան … ամէն անոնց համար որք մարդու հետ վարուելուն նախնական տարերքն … ունեցեր են մինչեւ հիմա:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ Կ'ԴԱՌՆԱՅ

Գերման մամուլն ոչ սակաւ զարմանք զգաց երբ դէպքերն ի վերեւ հանեցին իր ամէնէն սուր հեգնութիւնները, պաշտօնապէս հաստատելով ֆրանքեւռուս զինակցութիւնը: Պէտք էր որ Եւրոպիոյ մէջ միակ ճանչուած Զինակցութիւնն ըլլար Եռրեակն, անոր ալ գլուխը՝ Գերմանիա: Ֆրանքեւռուս Զինակցութիւնը … մը միայն կրնար ըլլալ, վաղանցիկ կապակցութիւն (ռէնէ), ոչ երբեք … Բուժիչ բաժակաճառերը նոյն … ուրիշ Թնդանօթներէն աւելի … գոնէ գերման մամուլին իրարանցումէն դատելով: Ալ չկրցին ըսել գերման լրագիրք թէ ֆրանքեւռուս զինակցութիւնը ֆրանսական պատրանք մ'է, և փորձեցին հաւատցնել թէ՝ ինչպէս Եռրեակ Զինակցութիւնն՝ անակ ալ երկակ Զինակցութիւնն ուղղուած է Անգլիոյ դէմ: Բայց այս փաստ ամէնէն աւելի ողորմելի կերպիւ ի դերեւ ելաւ. զի Անգլիա ոչ միայն հոգ չըրաւ ֆրանքեւռուս զինակցութեան վերջնական հռչակման առթիւ, այլ և անկեղծաբար շնորհաւորեց զայն: Կարդացեք Թայմզի, Սթանտըրթի, Տէյլի Նիւզի և Տէյլի Թէլէկրաֆի խմբագրականներն … ու կ'տեսնէք թէ Բարիզեան լուրջ թերթ մը աւելի … ուրախութիւն չէր կրնար յայտնել ֆրանսացի ազգին … բաղձանքին բարեյաջող իրագործման … Ճիշդ այս պատճառաւ Անգլիացիք աւելի նեղացած են Գերմանիոյ քան Ֆրանսայի դէմ, և զգալով թէ ֆրանքեւռուս զինակցութիւնն որքան անհաճոյ է Գերմաններուն, անգլ. լրագիրք աւելի եւս ուրախակցեցան Ֆրանսացիներուն, հակագերման անգութ չեչտ մը գտնելով իրենց խորհրդածութիւններուն մէջ:

** Անմիջական շարժառիթն որով Անգլիացիք այս պահուս աղէկ չեն Գերմաններուն հետ՝ հելլենական խնդիրն է: Անգլիա և Գերմանիա սկիզբէն ի վեր անհամամիտ գտնուած էին, բայց Գերմանիոյ և Անգլիոյ վերջին առաջարկներուն առթիւ անհամամտութիւնն աւելի եւս աչքի զարկաւ: Աթէնքի լրագիրք միշտ այնպէս համոզուած են թէ կայսեր հակահելլէն զգացումները կ'սկսին իր քրոջ՝ Սոֆիա դաշժառանգ իշխանուհւոյն՝ օրթոտոքս եկեղեցւոյ անդամակցելէն ի վեր: Բայց այս զգացումի խնդիրներն ի բաց առնել, գերման կառավարութիւնն ազդու … մ'ըրաւ գերման … պաշտպանութեան … Մինչ կ'գրենք այս տողեր, տակաւին անստոյգ է թէ տուգանքն ինչպէս պիտի ապահովուի, և հին առնելիքներուն ալ ինչ գոհացում պիտի տրուի: Եթէ Անգլիոյ թողուէր, նա միայնակ կ'ապահովէր ամէն բան, բաւականաչափ երաշխաւորութիւն մը ստանալով Ցունաստանէն: Բայց Գերմանիա, Աւստրիա և Ռուսիա չեն վստահիր Անգլիոյ միայնակ գործողութեան այս խնդրոյ մէջ, յիշելով թէ ինչպէս Անգլիա միշտ դժուարութիւն յարուցեր է իր ձեռքն անցուցածը լքանելու: Զվստահելով Անգլիոյ առանձին գործողութեան, չուզեցին վստահիլ նաեւ Անգլիոյ այն առաջարկութեան թէ միայն երեք Տէրութիւնք, որք եօթանասուն տարի առաջ գործակցած էին Ցունաստանի առաջին կազմակերպութեան, Անգլիա, Ֆրանսա և Ռուսիա, երաշխաւորեն նոր փոխառութիւնը: Գերմանիա սոյն առաջարկը մերժելու համար, յիշեցուց վեց Տէրութեանց գործակցութիւնը՝ կամ Ներդաշնակութիւնն՝ անվթար պահելու պէտքը: Վերջին լուրն այն է թէ վեցեակ քննիչ մը պիտի դրուի հելլենական կարգ մը որոշեալ հասոյթներու վրայ: Բայց վերջնական հաշտութեան կնքումն այնքան անգամներ եղած լմնցած ցուցուեցաւ և այնքան անգամ ի դերեւ ելաւ որ ամէնէն յանդուգն գուշակներն անգամ այլ եւս պարտաւորուած են զգուշաւոր ըլլալ:

** Գալով Հնդկաստանի դէպքերուն, որք այնքան խորապէս կ'զբաղեցնեն իսլամական աշխարհը, մեր յարգոյ պաշտօնակից Մալիւմաթ, որոյ հրատարակութիւնք եւս քան զեւս ուշագրաւ կ'հանդիսանան, հերքեց այն կարծիք թէ վերջերս Կ. Պոլսէ իր հայրենիքն Աֆղանստան դարձող Աֆղան Շէյխն, որ նուէրներ ու գրեր տարաւ, քաղաքական … պաշտօն ունեցած ըլլայ: Այս Շէյխին համար կ'ըսուէր արդէն թէ Էմիր Ապտ-իւր Րահմանի հետ անձնապէս լաւ յարաբերութեան մէջ չէ: Այնպիսի հերքում մը կարեւոր էր՝ Թերեւս Լոնտոնի լրագրաց ոմանց մանուածապատ ենթադրութիւններուն առթիւ: Բայց սա ստոյգ է թէ Օսմ. բանակին Թեսալիոյ մէջ տարած յաղթութիւնք բուռն արձագանգ տուած են նոյն իսկ Հնդկաստանի իսլամաց մէջ, և աշխարհի էն հեռաւոր անկիւններէն իսլամական եռանդի արտայայտութիւններ կը լսեն որք կ'ուղղուին առ Խալիֆայական ոստանն: Այս իրողութեանց գիտակցութեամբ է նաև որ [illegible]չաստանի Թագաւորն, որ Սուլտանի խալիֆայութեան հետ միշտ կռուի մէջ է, նոյն Խալիֆայական իշխանութեան հետ սերտ յարաբերութեան մէջ մնալ կ'փափաքի, հիւպատոսութիւն անունով դիւանագիտական գործակատարութիւն մը հաստատելով Կ. Պոլսոյ մէջ: Ցաջութեան այս նոր երեւոյթներն են ապաքէն որ այս անգամ սովորականէն շատ աւելի նշանակութիւն ընծայեցին Աֆղանստանի և Հնդկաստանի խոլամից Անգլիոյ դէմ ապստամբութեան: Հնդկաստանի փոխարքան արդէն պաշտօնապէս ծանոյց ի Լոնտոն՝ կառավարութեան պատերազմի ձեռնարկուած ըլլալը սահմանաց վրայ: Ցարդ եղածն հրոսակներու հալածումէ ու պատժու է աւելի բան մը չէր:

ԶՔԱՒՈՐ ՏՂՈՑ ԿՐԹԱՐԱՆ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՈՒՑ ԿԵՍԱՐԻՈՅ

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ՆԱՄԱԿՆ ԱՌ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»

Կեսարիոյ Ս. Կարապետի Վանուցս Գիւռնրոթիկ Վարժարանին Զքաւոր տղոց Կրթարան մ'ալ կցուելն երբ որ լրագրաց մէջ հրատարակուեցաւ, զանազան կողմերէ Մեծ. ազգայինք սկսան … հետաքրքրել եւ տեղեկութիւններ խնդրել վարժարանիս եւ կրթարանի մասին: Սոյն գովելի հետաքրքրութիւնը գոհացնելու համար յարմար դատեցի պատուական Հայաթերթիդ միջոցաւ կարեւոր մանրամասնութիւններ հաղորդել ի գիտութիւն համայն բարեխնդրաց՝ որ համակիր աչօք կ'նային Ս. Կարապետի հովանւոյն ներքեւ հաւաքեալ չքաւոր մանկանց: Կրթարանը կցուած է Վանուցս Գիւռնրոթիկ Միջնակարգ վարժարանին՝ որ տասն տարիներէ ի վեր կ'յարատեւէ անընդհատ, հակառակ տնտեսական տագնապի եւ անպատեհ բերման պարագայից, և որոյ հիմնական կանոնն և ուսմանց ծրագիրն ըստ ամէն կատարելագործուելով արդէն տպագրութեամբ հրատարակուած է, և տասնամեայ փորձառութեան արդիւնք՝ վերջին սրբագրուածն ալ … պիտի հրատարակուի վերստին: Թոշակաւոր աշակերտաց ընդունելութեան գլխաւոր պայմաններն են. Հասակի կողմէ 11—15 տարեկան ըլլալ, Հագուստի, անկողնի եւն ծախքերը պարտաւոր են իրենք հոգալ, բայց բժշկի, լուացքի, սնունդի, դպրոցական եւ գրական ամէն պիտոյից ծախքերը վարժարանէս կ'հայթայթուին: Թոշակաւոր աշակերտի մը տարեկան թոշակն է 11 լիրա Օսմ. և մի անգամի համար ալ մուտք տուրք ½ լիրա Օսմ. է: Արձակուրդի օրերն՝ որ մէկումէկէս ամիս կ'տեւէ, վարժարանիս մէջ անցնել փափաքող Թոշակաւոր աշակերտէն մէկ լիրա աւելի կ'պահանջուի: Վարժարանս ունի այժմ 9 Թոշակաւոր աշակերտներ:

Ժառանգաւոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններն են. Ժառանգական ախտի մը ենթակայ չըլլալ. աղքատ և անպաշտպան, … հասակի կողմէ ալ 16—20 տարեկան ըլլալ: Ունինք այժմ 3 ժառանգաւոր աշակերտ: Իսկ չքաւոր տղոց ընդունելութեան գլխաւոր պայմաններն են. Ծնողական խնամքէ զուրկ մնացած, չքաւոր, բայց մարմնով առողջ ըլլալ, իսկ հասակի կողմէ 8էն վար, 18էն վեր չըլլալ: Ինչպէս յայտնի է, այժմ ունինք 38 (երեսնութ) հատ այսպիսի տղաք: Զքաւոր տղաքն ու ժառանգաւորներ թոշակաւորաց հետ համահաւասար կը նկատուին եւ միեւնոյն խնամքը պիտի վայելեն. միայն թէ չքաւորներուն համար ուսմանց ծրագիրն աւելի ամփոփ պիտի ըլլայ քան թոշակաւորացն. հետեւաբար, չքաւորներու համար վարժարանիս ծրագիրն ամփոփուած է հետեւեալ կերպիւ.—1. Կրօնագիտութիւն. —Հին, Նոր Կտակարանք.—Աղօթք և ծէսք Հայ. Եկեղեցւոյ.—Եկեղեցական պատմութիւն. 2. Բանագիտութիւն. — Գործն. Տեսական …րականութիւն.—Երկրաչափութիւն. —Ֆրանսերէն. —Տոմարակալութիւն. 3. Աշխարհագրութիւն. — Քաղաքական, Ուսումնական. 4. Բնական գիտութիւնք. —Իրազգիտութիւն. — Տարերք բնագիտութեան և բնական պատմութեան. —5. Առողջաբանութիւն. — Մանրամասն. 6. Լեզուագիտութիւն.— Հայերէն. Տաճկերէն. Ֆրանսերէն. 7. Պատմութիւն.—Տոհմային և ընդհանուր պատմութիւն. 8. Սկզբունք Իրաւագիտութեան.— (Հանդերձ պիտանի գիտելեօք Մէճէլլէէ եւ Տիւսթուրէ). 9. Հայ. Ձայնագրութիւն. — (Նօթա). երգեցողութիւնք:

Եւ պիտի սովրին նաեւ հետեւեալ արհեստները. Նկարչութիւն, Գործագործութիւն, Կահագործութիւն, Կօշկակարութիւն՝ որոց համար արդէն արհեստանոցը բացուած է եւ աշակերտք սկսած են ուսանիլ հմուտ վարպետներու հսկողութեան ներքեւ: Զքաւորները պարտաւոր են վերընթացանակեալ ուսմանց եւ արուեստից հետեւիլ անհրաժեշտաբար մինչեւ որ իրենց շրջանն աւարտեն: Զքաւորներուն ամենքն ալ մանչ են. 4 հատը 8—9 տարեկան, 26 հատը 11—14 տարեկան, եւ 8 հատը 15—18 տարեկան. սոնք վարժարանիս ընթացքը լրացնելու համար 5—7 տարի վարժարանիս մէջ մնալու կարօտ են: Զքաւորներուն ամէն պիտոյք վարժարանէս կ'հոգացուին: Թոշակաւորք եւս առանց … փոխարինութեան ազատ են հետեւիլ այն արհեստին զոր կ'ընտրեն: Վարժարանիս այժմեան դասատուք են.—1. Մ. Ժ. Պ. Տանձէ. Փաղըլիացի, Դասատու Ֆրանսերէնի, որ ութ տարիներէ ի վեր կ'պաշտօնավարէ վարժարանիս մէջ: 2. Ցարութիւն էֆ. Ց. Նշանեան, Կէրմիրցի, Դասատու Օսմաներէնի, Փոխտեսուչ Թարգմանութեանց, Իրաւագիտութեան սկզբանց, Տոմարակալութեան. հինգ տարիէ ի վեր պաշտօն կ'վարէ. 3. Դանիէլ էֆ. Գ. Նշանեան, Կէրմիրցի. Դասատու Հայերէնի, Կրօնից, եւ Պատմութեան, որ վարժարանիս հաստատման առաջին օրէն ի վեր (1888 մայիս 1) կ'պաշտօնավարէ. 4. Ցարութիւն էֆ. Ստեփանեան, Թալասցի, Դասատու Նկարչութեան, Գծագրութեան՝ որ կ'շարունակէ իր պաշտօնը 6 տարիէ ի վեր. 5. Ներսէս էֆ. Տէր Ստեփանեան, Նիրզէցի, Դասատու գիտութեանց, վարժարանիս առաջին շրջանաւարտ Գ. Էօթէօն-Սանեբէն եւ կ'պաշտօնավարէ 3 տարիէ ի վեր. 6. Տէր Մկրտիչ Քահանայ Սարըեան. Բնիկ Զէյթնցի, այժմ Քահանայ Մանճըսըն գիւղի Ս. Եկեղեցւոյն, Դասատու Ձայնագրութեան, շաբաթն երկու անգամ կուգայ. եւ իբր 3 տարի կ'շարունակէ:

Վարժարանիս ամենօրեայ այցելու բժիշկն է Գրիգոր էֆ. Միսաքեան, Էֆքէրէցի:

** Վարժարանիս մարմնական սնունդն առաւօտուն՝ նախաճաշ մ'է (ընկոյզ, չամիչ, խաղող, կաթ, պանիր, մրգեղէնք) ըստ եղանակաց և ուտիք ու պահոց օրերուն: Կէսօրը՝ ճաշ. երկու տեսակ կերակուր: Երեկոյին՝ ընթրիք նոյնպէս երկու տեսակ կերակուր (բրինձէ կամ ձաւարէ ապուր, բանջարեղէն կամ ընդեղէն մսախառն կերակուր մը, բիլավ են). երբեմն բանջարեղէն կերակուրի տեղ կ'տրուին՝ խորոված միս, խմորեղէն, հերիսա կամ անուշեղէն են: Բաց ի հիւանդութեան պարագաներէն, պահոց օրեր՝ պահոց կերակուրներն անհրաժեշտ են ընդհանուր միաբանից, վարժապետաց և աշակերտաց համար: Ձմեռը՝ նոյեմբեր-փետրվար, չորս ամիս, օրերու կարճութեան պատճառաւ միայն կեսօրեայ ճաշը մէկ տեսակ կ'տրուի: Երկու շաբաթը միանգամ յատուկ սափրիչ մը ձեռամբ աշակերտաց մազը կ'կտրուի և գլուխը կ'լուացուի. տարին երկու անգամ ալ բաղնիք կ'զրկուին Էֆքէրէ գիւղաքաղաքն՝ որ 5 վայրկեան հեռի է: Ճերմակեղէնները կ'փոխուին ամէն շաբաթ: Վանուցս դիրքը սքանչելի է, օդն ու ջուրն առողջարար: Վանքն արդէն կառուցուած է լեռնադաշտակի մը կուշտը, լայն ծիր մը տեսութեան, աջէւէ մեծ պարտէզն իր շէնքերով, մեծ աւազանով, լողարանով, այգիներն, արտերը խառնուած մօտակայ գիւղերու պարտէզներուն եւ այգիներուն, կ'ընծայէ գեղեցիկ տեսարան մը՝ որ կ'պարարէ դիտողին աչքն ու հոգին: Աշակերտք գարնան և ամրան ատեն յաճախ կ'իջնեն պարտէզն, երբեմն հոն կ'ճաշեն, կ'լոգնան եւ կ'զբօսնուն: Թէեւ Վանքը Կեսարիոյէ 2 ժամ հեռի է, բայց մօտը կայ Թալասէի, Էֆքէրէ, Նիրզէ, Կէսի, Մանճըսըն գիւղեր և գիւղաքաղաքներ, և Կեսարացիք ընտանեօք հանդերձ Վանք կուգան ամիսներով մնալու համար յօդափոխութիւն, որով և աշակերտք միշտ յարաբերութեան մէջ կ'գտնուին ժողովրդեան հետ: Ընդհանուր աշակերտք առաւօտուն կանուխ կ'ելնեն ի ձայն զանգակի եւ յետ լուացման կ'իջնեն Ս. եկեղեցի. յաւարտ եկեղեցւոյն, անմիջապէս կ'նախաճաշեն: Վարժարանիս սերտարանը Ս. Վանքին բարձր եւ լուսաւոր տեղը շինուած երկու սրահներ են: Ըստ եղանակին առաւօտեան 1-2 ժամ սերտողութենէ ետք դասերը կ'սկսին, որ 6 պահերու բաժնուած են. 3 պահ առաւօտեան և 3 պահ երեկոյեան. կէսօրին 1-1½ ժամ զբօսանք: Ցաւարտ պահուց՝ ի ձայն երեկոյեան եկեղեցւոյ զանգակին, աշակերտք կ'իջնեն Ս. եկեղեցի, և ապա ընթրիք, և յետ ընթրեաց՝ 1-1½ ժամ կրկին զբօսանք. և այնու հետեւ գիշերային սերտողութիւնք կ'սկսին 2-3 ժամ ըստ եղանակաց փոփոխութեան: Ամառն երկու ամիս, այս գիշերուան սերտողութիւնը չի կատարուիր: Աշակերտք կ'պառկին ամառը ժամը 1-1½ին ձմեռն՝ 3½-4ին:

Ննջարանները նոյնպէս Վանքին ամենէն բարձր և հովասուն մէկ տեղը ձմեռուան և ամառուան համար յարմար ի նորոյ շինուած երկու մեծ սրահներ են. բարոյական թէ՝ նիւթական մաքրութեան և առողջապահութեան մասին խնամք և հսկողութիւն չի զլացուիր: Երկու գիշերապահներ փոխնիփոխ կ'հսկեն մինչեւ առաւօտ. իւրաքանչիւր աշակերտ ունի իր մահճակալն՝ որ վարժարանին կողմէն շինուած է: Դասերու ժամանակացոյցը կ'պատրաստուի մէկ Տարեշրջանի համար և անփոփոխ կ'մնայ ամբողջ տարուան ընթացքին մէջ, եթէ փոխելու … պատճառ մը չըլլայ: Այժմեան ժամանակացոյցն ունի շաբաթն հինգ դասարանի համար 120 ժամ ուսմանց և 40 ժամ արհեստից համար. պահերը զատ զատ որոշուած եւ նշանակուած են: Ամավերջի ընդհանուր քննութիւնք՝ որ ցարդ կ'կատարուէին Ցունիս ամսոյ վերջերն եւ կ'տեւէին իբր 15 օր, ըստ նոր որոշման պիտի կատարուին Փետրվար ամսոյ մէջ Բարեկենդանի արձակուրդէն յառաջ, որովհետեւ փորձը ցուցուց թէ՝ ամրան տաք օրերուն անպատեհ եւ դժուար է այդ քննութեանց կատարումն աշակերտաց համար առողջապահական տեսակէտով: Վարժարանս այժմ ունի մէկ Նախապատրաստական կարգ և չորս դասարան. Նախապատրաստական կարգը կ'բաղկանայ 16 աշակերտներէ, ամենքն ալ չքաւոր: Առաջին դասարանը կ'բաղկանայ 16 աշակերտներէ, նոյնպէս ամենքն ալ չքաւոր: Երկրորդ դասարանը կ'բաղկանայ 4 չքաւոր և 3 Թոշակաւորներէ: Երրորդ դասարան՝ 2 չքաւոր, 4 Թոշակաւոր և 2 ժառանգաւորներէ: Չորրորդ դասարան ունի 2 Թոշակաւոր և 1 ժառանգաւոր, հետեւաբար 38 չքաւոր, 3 ժառանգաւոր և 9 Թոշակաւոր; ընդ ամենայն 50 աշակերտ: Վանուցս մատենադարանը կ'պարունակէ այժմ իբր 1500 զանազան ձեռագիր և տպագիր մատեանք, և միշտ բաց է միայն աշակերտաց համար՝ որք ըստ իրենց հասակին և ճաշակին յարմար գիրքեր կրնան ուսումնասիրել:

** Աւելորդ չենք համարիր կրկնել հոս թէ ո՛վ որ կ'փափաքի, կրնայ տարեկան վեց ոսկի կամ ամսական կէս ոսկի կանխիկ վճարելով չքաւորի մը համար հայր, մայր կամ պաշտպան գրուիլ: Զքաւոր տղաքներու համար ինչ տեսակ եւ քանակ նուէր ըլլայ, գոհունակութեամբ կ'ընդունուի: Այս առթիւ կ'հրաւիրենք նաեւ բոլոր Մեծ. հեղինակներն ու գրավաճառներն որ հաճին նուիրել մատենադարանիս հին եւ նոր տպագրուած զանազան գրեանք: Կրթարանը բացուելէ՝ չորս ամիս է ի վեր, զանազան անձերէ սիրելի ազգայնոց եւ բարեպաշտ ան-

ձանց կողմէ տեսնուած համակրական ցոյցերը շատ խրախուսական են. քաջայոյս եմ որ, եթէ այսպէս յարատեւէ, Վարժարանս և չքաւոր տղոց կրթարանս միայուն, օգտակար եւ տակաւ աւելի արգիւնաւոր հաստատութիւն մը պիտի ըլլայ Ազգիս համար։ Թէ՛ Կեսարիոյ, թէ՛ հեռաւոր հայրենակիցներէս եկած նուէրները պիտի հրատարակուին յաջորդ յանուանէ. բայց հոս այժմէն պէտք է յիշենք թէ Գրիգոր էֆ. Ստեփանեան, Թալասցի ի Կ. Պոլիս, և Միսաք էֆ. Մ. Ֆրէնկեան կեսարացի ի Քէօսթէնճէ, պաշտպան գրուեցան մէյ մէկ աղքատիկ տղու. և Միհրան էֆ. Արիկեան ի Կ. Պոլիս խոստացաւ իւրաքանչիւր տարի նուիրել վարժարանիս օսմ. դասագրեանքն, որոյ փոխարէն որոշեցինք չքաւոր տղայ մը պահել իր անուամբ։ Սա այժմ այսչափ տեղեկութիւն բաւ համարելով, միամ

Ազգիս լրութեան մինչ աղօթարար

Առաջնորդ Հայոց Կեսարիոյ

ՏՐԴԱՏ Վ. ՊԱԼԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ ՄԸ

ԿԾԾԻ ՀԱՐՈՒՍՏԸ

Երեւակայեցէ՛ք 50 տարեկան թխադէմ, միջահասակ, չորուկ, բարակ պեխերով և սուր աչքերով մարդ մը։ Իր հագած զգեստները, փէսն և կօշիկները չատոնց «միաք բարով» ըսած են իրեն, բայց կարծես թէ այդ առարկաներն իր վրայ կրելու սկսած օրէն որոշումը տուած է թէ «զոր Աստուած զուգեաց մարդ մի՛ մեկնեսցէ»։ Իր տունէն մինչեւ վաճառատունը (ժամուան մը ճամբայ) քալելով կ'երթայ, եթէ սակայն չոգենաւ կամ չոգեկառք նստելու հարկին տակ չգտնուի։ Ինքնիրեն կ'անիծէ չոգենաւը, չոգեկառքը, կառքը, թռամուէյներն հնարողները։ Կ'անիծէ ամէն ինչ որ ծախքի, ըլլայ ամենաչնչին կամ ամենահարկաւոր, դուռ կ'բանայ։ Կ'պաշտէ և մինչ կ'օրհնէ դրամն և զայն հնարողը։ Մինչ կ'առնէ, երբեք չի տար (քահանաներուն պէս), բայց միայն սնանելու համար։ Հանդանակութեանց չի մասնակցիր, ողորմութիւն չի տար, իր պարտքերը մինչ ուշ կ'վճարէ, յուսալով մինչ որ այդ յապաղումներով հացագործը, մսավաճառը, կամ նպարավաճառը կ'մեռնին ու պարտքը կը ջնջուի։ Ասոնցմէ ո՛ և է մէկուն հաշիւը տեսնելէ վերջ ունեցած 700 ղրուշ պարտքին ի հաշիւ 100 ղրշ. կ'վճարէ։

Բնակած տունն իրն է. բայց պատուհանները ծակած են, սանդուխները ճաթած, բակին քարերը քայքուած. հոգ չէ, կոտ մը չի կրնար ծախսել։ Վաճառատունը կերած կերակուրը 10 փարայի հացով 10 փարայի պանիրէն և տունը կերածը «պատառ»է մը անդին չանցնիր։ Շատ կ'սիրէ սակայն խաշած լուբիան։ Ամուսնացած կ'ըլլայ ընդհանրապէս, կ'ունենայ 2—6 զաւակներ, մանչ և աղջիկ, զորս դպրոց կ'ուզէ ղրկել և մասնաւոր ուսուցչութիւն կ'ընէ ամէնուն համար ամսական չնչին գումար մը առաջարկելով։ Գիշերներն այցելութեան չերթար, ոչ ալ իրեն մարդ կուգայ։ Կիրակի օրերը դուրս չելներ. տղաքները սակայն երբեմն կը փախչին երթալ անկուտ անկուտ պտըտելու. ինք հոգ չըներ հարցնելու թէ ո՛ւր գացած են. կ'բաւէ որ իրմէ ստակ չեն ուզեր։ Կինն եթէ համամիտ է իրեն՝ լա՛ւ. հակառակ պարագային, կա՛մ կ'մաշի, կ'հալի ու կ'մեռնի, կա՛մ «աս ա՛ս է» կ'ըսէ ու կ'ապրի խոհեմութեամբ (սպասելով իր էրկան վաղահաս մահուան)։ Երբեմն այցելուներ կ'ընդունի։

Մեր կծծի հարուստը գիշերները քուն չունի։ Մութ ատեն տնէն ներս կ'մտնէ, կ'ճաշէ և իր սենեակը քաշուելով՝ հետեւեալ օրուան ծրագիրը կը շինէ. կէս գիշերին կ'պառկի՝ արշալոյսին կ'ելնէ, կ'հագուի ու շունչը վաճառատունը կ'առնէ, հո՛ն կեղեքելու, յափշտակելու, տուն եւ ընտանիք քանդելու համար։ Կ'ըլլայ սակայն օր մը, երբ վարպետորդիին մէկուն իրեն ըրած մէկ խաղէն բաւական մեծկակ գումար մը կորսնցնելուն լուրն առած պահուն կաթուած մը կուգայ վրան։ Տուն կ'տանին գրեթէ անզգայ. կինն և զաւակներն հոգ չեն տանիր բժիշկ բերելու. «ինչպէս կ'աղէկնայ» կ'ըսեն։ Բայց օտարաց առջեւ ցոյց մը ընելու համար բժիշկ մը կ'բերեն, որ լաւ մը քննելէ վերջ հիւանդին, որ աղէկէկ նայուածքով մը կ'ուզէ հասկցնել թէ դեռ ապրիլ կ'ուզէ, կ'ըսէ որ քիչ օրէն կ'աղէկցնէ, և դուրս ելած ատենն, հիւանդին կնոջը գաղտուկ մը կ'ըսէ թէ «հիւանդնիդ վիճակը ծանր է, բայց ես կ'աշխատիմ զայն բժշկել»։ Տիկինը շատ գոհ չի մնար այս վերջին պարբերութենէն։

Բժիշկը նոյն գիշերը կ'երազէ բաւական մեծկակ գումար մը զոր կծծին իր ձեռքին մէջ կ'դնէր զինք առողջացնելուն համար։ Այդ յոյսով կ'արթննայ եւ հետեւեալ առաւօտ առաջին գործը կ'ըլլայ տունէն դուրս նետուիլ եւ հիւանդին տունը դառնալ։ Նոյն վայրկենին քիչ կ'մնայ որ ինք ալ կաթուածահար ըլլայ երբ սպասաւորը կ'իմացնէ որ «աղան հիմակ մեռաւ»։ Տիկինն եւ զաւակները քիչ մը կ'պոռան, քիչ մը կուլան։ Դրացիները չեն համբեր, բաց ի աղջիկներուն թեկնածու երիտասարդներէն եւ մանչերուն զարնուող աղջիկներէն որք իրենց ընտանիքներով կ'փութան երթալ սփոփել «անմխիթար կինն եւ զաւակուն(ք)ը»։ Արժանավայել (՞) շուքով եւ փայլով թափոր կ'կազմուի, ու ժամ առաջ կ'տանին կ'թաղեն մեր կծծի աղան որ երբեմն «էֆէնտի» տիտղոսն ալ կ'վայելէր։ Այս կ'ըլլայ այրի տիկնոջ եւ իր զաւակաց յառաջաբանն եւ վերջաբանը։

Հինցած տունէն կ'ելնեն. նոր տուն մը կ'գնեն 15 սենեակներով.— Տանը դուռները կ'բացուին եւ այնուհետեւ Սարդանապաղի «կեր, արբ եւ ուրախ լեր»ն է որ կ'տիրէ հոն։ Տիկինը շրջապատուած է անհամար «քուռթիզաններէ» աղջիկները՝ սիրահարներէ. եւ մանչերն ալ՝ կիներէ եւ խաղամոլներէ։ Ի՛նչ տարօրինակ հակապատկեր։

Եւ կ'անցնին օրեր, ամիսներ, տարիներ, եւ կ'ըլլայ օր մը երբ կ'իմանաս որ մեր կծծի հարուստին կինն իր աղջիկներով գիւղի մը անկիւնը քաշուած՝ կար կարելով ապրուստին կը ճարեն «մենք ալ ատենք ըլլալու մարդիկնե՞ր էինք» ըսելով։ Իսկ մանչերէն մէկը խաղարանի մը մէջ կառչած է, միւսն հիւանդանոցի մը մէջ իր վերջին ճգնաժամերը կ'անցունէ, իսկ երրորդը, պէտք է ըսել թէ փողոցներու անկիւնները կ'դեգերի։

ՊԵՏԻԿ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՍՊԱՆՔ երէկ առտու գումարեցան աւստրեան դեսպանատան մէջ ի Պէօյիւքտէրէ։

ԱԹԷՆՔԷ կ'հեռագրեն Սեպտ. 8 թուով թէ հելլէն կառավարութիւնը տուգանաց փոխառութեան խնդրոյն վրայ նոր ծանուցագիր մը տուեր է Մեծ Տէրութեանց Աթէնքի դեսպաններուն։ Իբրեւ երաշխաւորութիւն ցոյց կուտայ մաքսատան հասոյթները, ծխախոտի տուրքն և փարոսի տուրքն, որք ցարդ ո և է փոխառութեան իբրև երաշխաւորութիւն ցոյց չեն տրուած։ Կառավարութիւնը նոյնպէս եղանակ մը կ'առաջարկէ այս հասոյթներու մասնաւոր հսկողութեան համար։

—Բոլիդիշէ Քօռէսբօնտէնց կ'իմանայ թէ հելլէն կառավարութիւնը ծանուցեր է տէրութեանց թէ վեր ին պահեստէն 10,000 զինուոր արձակած է։ Ուրիշ կարգեր ալ պիտի արձակուին։

ԲԱՐԻԶԷ Սեպտ. 9 թուով կ'հեռագրեն թէ տուգանաց փոխառութեան համար Յունաստանի ցոյց տուած հասոյթներու գումարը կ'հասնի 10 միլիոն 280,000 տրախմիի։

ԼՈՆՏՈՆԻ եւ Մանչեսդըրի Հելլէնք հանրագրեր ղրկելով Լոնտոնի հելլէն գործակատարին, յայտարարեր են որ տուգանքի եւ Յունաստանի պահանջատէրերուն տրուելիք ապահովութեան խնդրոյն մէջ պէտք է տէրութիւնները գոհացնել, եւ թէ հակառակ պարագային մէջ Եւրոպա պիտի վշտանայ։ Գործակատարն իր կառավարութեան հաղորդեր է այս հանրագրերը։ (Սապահ.)

ԼՈՆՏՈՆԷ կ'հեռագրեն թէ ծովակալք առաջարկած ըլլալով Կրետէի պաշարումը վերցնել, Բարիզի, Պերլինի և Լոնտոնի դահլիճներուն միջեւ այս առթիւ կարեւոր բանակցութիւնք կ'կատարուին։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան ֆոն Սաուրմա Եէլչ իր ձեռօք շինած երկու գեղեցիկ նկար նուիրեց Բարեգործական Պազարին։

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ Աւստրիա ծրագիր մը պիտի պատրաստէ՝ տուգանաց փոխառութեան խնդրոյն համար Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը բառնալու։

—Իտալեան և Աւստրեան դեսպանք անցեալ կիրակի երկար տեսակցութիւն մը ունեցան Յունաստանի արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Ջէյթունի հելլէն զինուորք ջուրի պակասութենէ կ'նեղուին, որովհետեւ ջուրի ճամբաներն աւրուեր են։ Կառավարութիւնն որոշեց անմիջապէս նորոգել ջրուղիները։

—Պատերազմական պաշտօնատունն որոշեց ջնջել թնդանօթաձիգ հետեւակ զօրաց գումարտակները։

—Անցեալ Շր. Օլկա Թագուհւոյն ծննդեան 47րդ տարեդարձն ըլլալով, արքայական պալատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան։

ԲԱՐԻԶԷ եկած հեռագրի մը նայելով, կ'ըսէ Իգտամ, լրագիրք կ'գրեն թէ Կրետէի կղզւոյն մէջ գործուած ոճրագործութեանց լուսանկարները ղրկուեր են եւրոպական մայրաքաղաքաց օսմ. դեսպաններուն և թէ այս ոճիրները գործող քրիստոնեայ ապստամբք անէծքի եւ նզովանքի կ'արժանանան։

ԼՈՆՏՈՆԻ քաղաքական ակմբոց մէջ կանխահաս կ'համարին այն լուր թէ Անգլիա պիտի վճարէ պատերազմական տուգանքը։

ԷԼԱՍՈՆԱՅԻ օսմ. բանակին գունդերու եւ վաշտերու զինուորք ոմանք օդափոխութեան եւ ուրիշ պատճառաւ մեկնած ըլլալով, թիւերը պակսեր են։ Ուստի հրաման գացած է որ իւրաքանչիւր վաշտի թիւն սպաներով միասին հազարի բարձրանայ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործոց նախորդ Նախարար Մ. Սքուզէսի կնոջ նախաձեռնութեամբ Մարսիլիայի մէջ երեք հարիւր հազար տրախմի հաւաքուեր է պատերազմի պահուն մեռնող հելլէն զօրաց ընտանիքներուն և զաւակներուն ի նպաստ։ Այս գումար ղրկուեր է տիկին Սքուզէսի։

—Աթէնքի ֆրանս. դեսպան Մ. Պուռէ արձակուրդով Ֆրանսա երթալուն, իրեն ողջերթ մաղթող բարեկամաց ըսեր է. «Կ'մաղթեմ որ երկու-երեք ամիս յետոյ Աթէնք դառնալուս զՅունաստան խաղաղութեան մէջ գտնեմ. բայց կ'վախնամ որ այս վիճակ երկար չպրունակէ։»

—Ֆրանսայի վարչապետն ըսեր է Հելլէնի մը. «Յունաստան պէտք է երախտապարտ ըլլայ Մ. Հանոթօի. ձեր բողոքներն անիրաւ են և անտեղի։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Սիմլայէ Սեպտ. 5 թուով կ'հեռագրեն առ Թայմզ թէ ընդհանուր կարծիքի մը նայելով պէտք չէ կասկածիլ Աֆղանստանի էմիրին անկեղծութեան վրայ։ Հրամայեր է իր զօրաց որ քաշուին յառաջապահ դիրքերէն, ուպէս զի ուղղակի իր հսկողութեան տակ գտնուին։ Սպաներն այսպէս ի վիճակի պիտի ըլլան զօրաց դասալքութիւնն արգիլելու։

—Մալթայէ կ'գրեն թէ հոն գտնուող անգլ. հզօր Նաւատորմ մը Հնդկաստան պիտի ուղեւորի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Հոմպուրկի մօտ կատարուած ռազմափորձին, որուն ներկայ գտնուեցան կայսրը, կայսրուհին, Իտալիոյ Թագաւորն ու Թագուհին եայլք, 50,000 զինուոր մասնակցեցան՝ հրամանատարութեամբ Հէսի մեծ դուքսին։ Վիլհէլմ Բ. զօրավարի համազգեստ կ'կրէր՝ Հէսի իր զօրագունդին նշաններով. իսկ Իտալիոյ Թագաւորն իր զօրագունդին՝ Բրուսիական Հիւսարի՝ գնդապետի համազգեստը։ Երկու վեհապետք ձիով անցան զօրաց առջեւէն։ Նոյնպէս կայսրուհին՝ ամազոնի հագուստով ու իր զրահապատ գունդին թիկնոցով։ Հէսի մեծ դքսուհին, որ Անգլիոյ Թագուհւոյն թոռն է, Հէսցի գնդապետի համազգեստով և սաղաւարտով։ Իտալիոյ Թագուհին և Ֆրէտէրիք կայսրուհին ասոնց հետեւեցան կառքով, որուն վեց ձի լծուած էին։ Սաքսոնիոյ Թագաւորէն զատ ներկայ էին նաև Վիւրդէնպէրկի Թագաւորը, Բրուսիոյ Ալպէրդ իշխանն և Քէմպրիճի դուքսը։

ՍՏԷՖԱՆԻ արհիդքսուհին, Աւստրիոյ հանգուցեալ Ռոտոլֆ իշխանին այրին եւ Պելժիոյ Թագաւորին աղջիկը, վերջերս Պելժիա ժամանեց, ուր մէկ քանի տարիէ ի վեր չէր գացած։ Հայրն ու քոյրը՝ Ֆլէմանդրին իշխանուհին՝ մինչեւ Լուվէն ընդառաջ գացին Ստէֆանի իշխանուհւոյն զոր Պրիւսէլ առաջնորդեցին։ Ժողովուրդն համակրական եւ յարգալիր ցոյցեր ըրաւ Լէոբոլտ Թագաւորին և իր երկու աղջիկներուն։

Մ. ՏԸ. ԿԻՐՍ.— Բարիզի ռուս դեսպանատան քարտուղար Մ. տը Կիրս, որ Ռուսիոյ արտաքին գործոց հանգուցեալ Նախարարին որդին եւ Բարիզի դեսպանին քեռորդին է, Պրիւսէլի ռուս դեսպան պիտի կարգուի փոխանակ Ուրուսով իշխանին որ Պառոն տը Մորէնհայմի պիտի յաջորդէ ի Բարիզ։

ՄՐ. ԿԼԱՏՍԴԸՆ անցեալ չաբթու ընտանիքով Սկովտիա ուղեւորեցաւ, իր վաղեմի բարեկամ Մր. Արմիդագէտի բնակարանն, որոյ ընդարձակ պարտէզին մէջ պտոյտներ ըրաւ։ Հոն եկան իրեն հետ տեսակցելու ազատական կուսակցութեան քանի մը գործիչներ ընդ որս Մր. Ճոն Մորլի։ Այս պտոյտներու միջոցին Մր. և Տիկին Կլատսդըն քաջողջ կ'երեւէին։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՀՈՒՐՆ աշխարհի հիննորութիւններէն է։ Կ. Պոլսոյ պաշտպան պատմութիւններն, ինչպէս և հելլենական հին պատմութիւնը կարդացողներ գիտեն թէ յունական հուրն ինչ մեծ դեր կատարած էր հին ժամանակի պատերազմաց մէջ, մինչեւ որ գիւտը կորսուեցաւ չափէն աւելի գաղտնի պահուելուն շնորհիւ։ Պելլինի ճարտարագէտ Ֆիսլէրի ձեռաց մէջ, այն հնութիւն նոր կերպարանք մը առած նորէն երեւցած է և նոյնքան հրաշալի պատմութիւններ կան իր վրայ։ Խաղաղութեան ժամանակ ալ, պատերազմի ժամանակ ալ շատ օգտակար պիտի ըլլայ։ Կարելի է իբրեւ խուզարկիչ լոյս գործածել զայն, առանց սակայն գործածող կողմը թշնամիին նշանակէտ մ'ըլլալու։ Կարելի է անով գետերն ու խրամները կամ փոսերն անանցանելի ընել թէ՛ զինուորներու և թէ ձիերու, ահաբեկել հեծելազօրքն, և անոր ձիերը, մշուշապատ օդի մէջ լուսաւորել նաւահանգիստներն եւ ժայռոտ տեղուանքն և նաւերու ընդհարման առաջքն առնուլ՝ նաւերուն ետեւէն ձգելով կրակի կամ լոյսի գիծեր որք անոնց ընթացքը կ'ցուցնեն։ Անցեալ կիրակի Կայսեր այցելութեան առթիւ ի Շվէրին սքանչելի լուսավառութիւնք եղած են այս նորագիւտ «յունական կրակ»ով։

ԶՕՐ. ՔԻՇՄԻՇԵԱՆՑ.— Անցեալ օր մեր կաւկասեան բաժնին մէջ ծանուցինք զօր. Յովսէփ Քիշմիշեանցի մահը։ Այս մասին ռուս թերթերը սա տեղեկութիւնները կ'հրատարակեն.— Զօր. Քիշմիշեանց Թիֆլիսի միայուն կիսաբաժնին հրամանատարն էր։ Ծնաւ 1833ին, 17 տարեկանին մտաւ զինուորական ծառայութեան մէջ՝ իբրեւ ենթասպայ Ճարօ-Լէզգինսքայայի միայուն քաղաքապահ զօրաց. 1851ին հանգստեան կոչուելով, Մոսկուայի համալսարանը մտաւ. 1856ին իր ուսումն աւարտեց և իրաւագիտութեան պսակաւորի վկայական ստացաւ։ Զինուորական ծառայութեան մէջ մտաւ իբրեւ դրօշակիր Բեդերսպուրկի նռնաձիգ զօրագունդին (Ֆրէտէրիք-Վիլհէլմ Գ. թագաւորի Բրուսիոյ)։ Ընդհանուր սպայակոյտի ակադեմիայէն ալ անցնելով նորէն Կաւկաս գնաց ծառայելու։ 1877.78 պատերազմի ատեն Գ. կարգի զօրավար անուանեցաւ եւ 1887ին Թիֆլիսի միայուն կիսաբաժնին հրամանատար։ Զօր. Քիշմիշեանց Սպիտակ Արծուի մեծ ժապաւէնն ունէր։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Ռուս մամուլն այժմ կ'զբաղի Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի առեւտրական յարաբերութեանց խնդրով։ Նովոյէ Վրէմիա գիտել կուտայ թէ Ֆրանսա՝ բաղդատմամբ Գերմանիոյ՝ շատ քիչ կ'մասնակցի Ռուսիոյ արտաքին վաճառականութեան։ Կ'բաղձայ որ թէ՛ Ռուսիոյ եւ թէ՛ Ֆրանսայի մէջ ընկերութիւններ կազմուին երկուց երկրաց փոխանակութեանց զարգացման նպաստելու։

—Կոլուայի մէջ կ'կարդանք.— Արդէն խօսեցանք այն պայմանագրութեան վրայ, զոր մի կողմէ ստորագրեցին Ալէքսանդր Գ Զարն ու հանգուցեալ Մ. Կիրս և միւս կողմէ հանգուցեալ Մ. Քարնօ։ Այսօր կրնանք աւելցնել թէ ստորագրութիւնք փոխանակուեցան 1891 օգս. 25ին՝ Բոլինեօի բաժակաճառերէն ճիշդ վեց տարի առաջ։ Կարելի չէ ըսել թէ դաշնակցութեան գիրը լոկ պաշտպանողական դաշնագրութիւն մ'է միայն։ Մէկ հատուածը կ'տրամադրէ որ դաշնակից տէրութիւններէ մին եթէ յարձակում կրէ, միւսն յանձն կ'առնու անմիջապէս անոր ընձեռել իր ցամաքային ու ծովային ուժերուն օգնութիւնը։ Երկրորդ յօդուած մը մասնաւորաբար կը նշանակէ թէ դաշնակից երկուց տէրութեանց և ոչ մին կրնայ պատերազմ հրատարակել առանց միւսին բացարձակ հաւանութեան. եթէ ուրիշ կերպով չարժի հետեւանքն իրեն յատուկ է։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ.— Կազէդ տը Քոլոնեը կ'պատմէ թէ Մոսամպիկի բորթուգալեան գաղթավայրերու կառավարիչն, որ վերջերս արշաւանք մը կատարած էր Քաֆիրներու թշնամի ցեղին դէմ, շահեկան աւար մը ձեռք բերեր է։ Յաջողեր է ցեղապետը՝ Կունկունհանա՝ յանկարծակի բռնել խրճիթին մէջ, զայն դուրս հանել եւ ծնրադրել տալ ի նշան հնազանդութեան։ Կառավարիչն ո և է ընդդիմութիւն չտեսնելով Քաֆիրներէն, կրցեր է գերի վարել ցեղապետն՝ իր կիներով եւ տեղակալներով։ Մէկ քանի քսակներ ձեռք անցուցեր է որոց վրայ կային անգլ. ինքնավար ընկերութեան սկզբնատառերը։ Այս քսակներու մէջ կ'դրուէին Մր. Սէսիլ Ռոտսի կողմէ Քաֆիրներու ցեղապետին վճարեալ տարեկան նպաստը։ Նոյնպէս գտեր է արծաթեայ բաժակ մը որուն վրայ գրուած էր «Վիքդօրիա Թագուհին առ Կունկունհանա»։

ԶՄԵՌԸ. — Ամէնէն աւելի Սկովտիայի մէջ խիստ ժնդակ կերպով կ'զգացուի օդին յանկարծ ցրտանալը։ Կրամբիան լեռներն հիմակուց գրեթէ մինչեւ ստորոտնին ձիւնով ծածկուեր են։ Բերթի գաւառին մէջ մինչեւ հիմակ այսչափ ցուրտ չէր ըրած տարւոյն այս եղանակին մէջ։

ՑՈՐԵՆԻ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. — Անգլիացի վիճակագիր մը ամէն տարւոյ պէս ներկայ 1897 տարւոյն համար ալ պատրաստեց զանազան երկիրներու ցորենի արտադրութեան վիճակագրութիւնը՝ բաղդատմամբ 1896ին։ Ըստ այնմ, Եւրոպայի մէջ 1897ին ցորենի քանակութիւնն է 456,953,000 հարիւրլիդր, մինչդեռ 1896ին էր 557, միլիոն 594,600։ Մասնաւորաբար Ֆրանսայի բերքն է 95,700,000. անցեալ տարի էր 118,575,200։ Ամերիկայի մէջ 1897ի բերքն է 253,750,000. անցեալ տարին էր 191,429,000։ Ասիոյ մէջ այս տարի 86,130,000 է և անցեալ տարի 100,050,000 էր։ Ափրիկէի մէջ 1897ին 13,340,000 ինչպէս 1896ին։ Աւստրալիոյ մէջ այս տարի 14,500,000։ Այս տարի իբր ութ միլիոն։ Ընդհանուր գումարն է 1897ին 824,673,000 և 1896ին՝ 870,388,600. ըսել է անցեալ տարուընէ այս տարի 45,700,000 հարիւրլիդր պակաս է։

ԲՈՐԹՈՒԳԱԼԻ պաշտօնաթերթն հրամանագիր մը հրատարակեց գործաւորներու աշխատութեանց միջոցին պատահած արկածներու մասին։ Ըստ այնմ, մասնաւոր քննիչներ ամէն տարի արկածներու վիճակագրութիւն մը պիտի հրատարակեն, գործարանատէրք պարտաւոր պիտի ըլլան իրենց գործարանաց մէջ պատահած արկածները տեղեկագրել և քննիչներն ալ իւրաքանչիւր դէպքի համար մասնաւոր քննութիւն կատարել։

ՊԻԷԼՈՍՊՈՒՐԻ քաղաքապետութիւնն հանգանակութիւն մը բացաւ որ 16 հազար րուպլ արտադրեց։ Այս գումարով աղջկանց գիմնազիոն մը պիտի հաստատուի ի յիշատակ Զարին և Զարուհւոյն այցելութեան։

ՊՈՒՔՐԷՇԻ մէջ 869,000 ֆր. ի ծախքով շէնք մը կառուցելով պիտի յատկացուի միքրոպաբանութեան կաճառի։

ՃԱՊՈՆԻ ընդհ. սպայակոյտին երկրորդ պետ Զօր. Քավաքամի Սորոքու օգս. 14ին հասաւ Շապարովքա (Սիպերիոյ քաղաք Մանչուրիի սահմանագլխոյն մօտ) ներկայ գտնուելու Ռուսիոյ ռազմափորձերուն։ Զանազան քաղաքներ այցելելէ յետոյ Վլատիվոստոք գնաց, ուրկից սեպտ. 10ին Ճապոն պիտի դառնայ։

ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ երկրագործք Սեպտ. 9/21ին պիտի գումարին որոշելու թէ պատշա՞ճ է վերահաստատել երկրագործական սակարանը թէ Պերլինի մէջ ցորենի մեծ հրապարակ մը հիմնել։

ՊՈՒՋԷՎԻ ԳՈՐԾԻՆ ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Բէլկրատէ Սեպտ. 6 թուով կ'գրեն առ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ.— Երգչուհի մը, որ ժամանակէ մը ի վեր հոս կ'գտնուի, նոր ոճիր մը կ'պատմէ որ գործուած է ի Սոֆիա պուլկար սպայի մը կողմէ. զոհն է Օլկա անուն հունգարացի երգչուհի մը։ Կ'երեւի թէ սպան իր տարփուհիէն ձանձրացած ըլլալով, անտառ մը տարեր և րէվոլվեր պարպեր է վրան։ Օլկա երեք օր յետոյ առած վէրքէն մեռեր է հիւանդանոցի մը մէջ ի Սոֆիա։ Ռումանիոյ գործակատարն արդէն այս առթիւ դիմումներ ըրեր է պուլկար կառավարութեան մօտ։

ՊԱՐՍԻԿ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽ.— Թէհրանէ կ'հեռագրեն թէ, կ'ըսէ Իգտամ, սահմանագլխոյն վրայ կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ։ Պարսիկ կառավարութիւնն ամբողջովին ընդունեց օսմ. կառավարութեան գեկոյցներն, որով ծանուցած էր սահմանագլուխն անցնողները պատժել։ Պարսիկ կառավարութիւնն այս մասին բացարձակ հրամաններ տուաւ որոց որ անկ է։

—Մալիմադ իբրեւ անհիմն կ'հերքէ եւրոպական լրագիրներու մէջ Սեպտ. 4 թուով հրատարակեալ այն հեռագիր թէ մի քանի աւազակներ Խոյի կողմէ Օսմ. սահմանագլուխն անցնելով անկարգութիւններ գործած ըլլան։

ՏՕՔԹՈՐ

ՀՐԱՆՏ Պ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Փէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատելֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—5 (ըստ Ե.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՈՄՊՈՒՐԿ, 8 Սեպտ.—Ումպէրդօ Թագաւորն Աւետման պատուանշանը նուիրեց Հէսի մեծ դուքսին եւ Պավիերայի Լուի իշխանին, որդի Լուիբոլտ իշխանակալ իշխանին։

ՊԻԷԼՈՍՊՈՒՔ.— Վիլնայի զինուորական շրջանակին ընդհ. հրամանատար զօր. Դրոցքի Զարին աւագ թիկնապահ անուանեցաւ։

ՎԻԷՆՆԱ.—Նախարարաց մեծ խորհուրդ մը գումարեցաւ կայսեր նախագահութեամբ։ Ներկայ էին Կոլուխովսքի կոմսը, Պատէնի կոմսն և Պառոն Պանֆի։

ՊՐԻՒՍԷԼ.—Զրոյց կայ թէ Պելժիա և Հոլանտա պաշտպանողական դաշնակցութիւն մը պիտի կնքեն։

ՍՈՒԱՔԻՄ.— Ձեռնարկներ կ'ըլլան հաղորդակցութիւն հաստատելու Սուաքիմի եւ եգիպտական բանակին միջեւ Նեղոսի վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Կ'ըսուի թէ վարչապետ իշխան Հօէնլոէի պիտի յաջորդէ զօր. Պիւլով։

ՍԻՄԼԱ.—Քոհադի եւ Սամանի կողմերը ղրկուած անգլ. զինուորք յաջողեցան։ Աֆրիտիները քալեցին Խամպուտի եւ Պարայի վրայ։ Հնդկաստանի Նախարարին հրամանաւ ղրկուած զինուորք հաւանօրէն զանոնք ետ մղեն։

ԲԱՐԻԶ.—Նախարարաց Խորհուրդն որոշեց որ խորհրդարանի վերամուտին երբ պահանջուի ֆրանքեւռուս դաշնադրութեան հաղորդել, պատասխանէ թէ երկրին կենսական շահերուն տեսակէտով վնասակար է դաշնադրութեան հաղորդումը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Կանխահաս է այն զրոյց թէ Անգլիոյ պանքան զեղչի սակը պիտի բարձրացնէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ Ս. Պատրիարքը Պատրիարքարան երթալով զբաղեցաւ մինչեւ երեկոյ։ Կրօն. Ժողովոյ որոշմամբ՝ Ն. Սրբազնութիւն գրեց Մշոյ առաջ. տեղապահ Տ. Վարդան Վրդ. Յակոբեանի — որ Արմաշու Դպրեվանուց նորընծայներէն 4 վրդ. խնդրած էր — առ այժմ գոհանալ և բաւականանալ տեղական վրդ.ներով, պարագային թողլով կարեւորը տնօրինել Մշոյ ընդարձակ վիճակին և վանօրէից նկատմամբ։

—Տ. Նիկողայոս Եպս. եւ Տ. Գրիգոր Վրդ. Աբարթեան, երէկ առաւօտ ի Բերա Ս. Պատրիարքին բնակարանն երթալով առանձին տեսակցութիւն մը ունեցան Ն. Ամենապատուութեան հետ։

—Ս. Պատրիարքին հրաւիրանօք Սամաթիոյ Նորընտիր Թաղականներէն միայն չորսը՝ Տքթ. Իւլէմճեան, Մկրտիչեան Պօղոս, Արիկեան Յովակիմ և Սահաթճեան Լեւոն էֆ.ներ եկած էին ի Պատրիարքարան քարոզիչ վրդ.ին հետ։ Բայց առանց եզրակացութեան մը յանգելու վերադարձան։

—Պալաթու քարոզիչ Տ. Սմբատ Վ. Սաատէթեան Պատրիարքարանի հիւրընկալութեան պաշտօնն առժամապէս կ'վարէ, ի բացակայութեան Տ. Զաւէն Վ.ի, որ դեռ կատարելապէս ապաքինած չէ։

—Ս. Էջմիածնայ Ներհուն միաբաններէն Տ. Մեսրոպ Վ. եկեղեցական ընդարձակ պատմութիւն մը երկասիրած և հրատարակած ըլլալով, երեք օրինակ ղրկած է Պատրիարքարան, առաջիկայ տարւոյ Իզմիրլեանց մրցանակին ներկայացուելու։

—Սիվրիհիսարէ մեզ կ'գրեն օգս. 25 թուով.—«Տաճատ Մ. վարդապետ որ 5 շաբաթէ ի վեր հոս կ'գտնուէր, 3 օր առաջ դարձաւ Էնկիւրիւ։ Զբաղեցաւ հանգանակութեամբ ի նպաստ Էնկիւրիի մէջ հիմնուած չքաւոր տղոց կրթարանին։ Տեղւոյս ժողովուրդն ըստ կարի գոհացում տուաւ անոր բարենպատակ այցելութեան։ 170 ոսկիոյ գումար մը գոյացաւ։ Բարեսէր ազգայինք կ'հրաւիրուէին եկեղեցւոյ սենեակն և կ'նուիրէին իրենց սրտէն բղխածը։ Իգական սեռն եւս յօժարափոյթ գտնուեցաւ մաս մ'ունենալու այս գործին մէջ։ Տ. Յակոբ քահանան և Թաղ. Խորհրդոյ անդամ Մ. Յակոբ էֆ. Բարակեան այցելով 800 հոգիէ բաղկացած մեր հասարակութեան մէջ ամէն տուն, հրաւէր կարդացին կանանց ազգասիրութեան, և ասոնք գրեթէ առանց բացառութեան մասնակցեցան, ոմանք գուլպայ, ոմանք դրամ, և այլք թէ՛ դրամ և թէ գուլպայ տալով»։

—Պիլէճիկի Առաջնորդ Տ. Մովսէս Ծ. Վ. Կէօմիւշճեան նամակ գրելով մեզ, կ'ըսէ թէ ինք երբեք միտքէն չէ անցուցած պաշտօն առանձնել ի Շապին Գարահիսար. զի եթէ ներկայ պաշ-

նորգական պաշտօնէն հրաժարի, իրեն այլ եւս անկարելի է այնպիսի պաշտօն ընդունիլ յորում երկար ատեն ձիու վրայ մնալ հարկ կ'ըլլայ՝ Թեմերն այցելու համար։ Արդէն այս խնդիր վերջ գտած է՝ Տ. Արիստակէս վրդ.ին վերջնապէս Շապին Գարահիսարի առաջն. տեղապահ հաստատուելովը։

—Գումգաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն Թիրացուները փափաքելով որ առանցին դպրաց դաս մը հաստատեն, դպրապետութեամբ երաժշտապետ Զուլհաճեան Գրիգոր էֆ.ի, այս մասին յատուկ կանոնագրութիւն ծրագրած են, զոր վաղը պիտի մատուցանեն Ս. Պատրիարքին ի վաւերացումն։

—Գանտիլլիի Ս. Առաքելոց եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Գարեգին Վ. Աժտէրեան ի նպաստ գիւղին եկեղեցւոյն շրջաբերութեան դրուած գանձանակին և տեղւոյն վարժապետական խնդրոյն համար երէկ Պատրիարքարան գալով, Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Ծ. Վ. Ճէվահիրճեանին հաղորդեց ինչ ինչ տեղեկութիւններ։

— Երէկ Պատրիարքարանին մէջ սովորականէն աւելի նշանտուք եղաւ։ Գրեթէ ամենքն ալ արհեստաւորաց դասուն կ'վերաբերէին։ 50 դրամնոցէն վեր խաչ առնող չկար ... մէջ։

—Տիկին Բերուզ Բիաճեան, որ վկայեալ ծանօթ վարժուհի մ'է, երէ մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ յՆգր. Պոլիս, տեղւոյն Հաֆիսեմեանց վարժարանին մէջ տեսուչ-դասատուի պաշտօն վարելու։

Ազգիս բարեխնամ Պատրիարք, Ամեն. Տ. Տ. Մաղաքիա Սրբազան Արքեպիսկոպոս հրաւիրուած է Թաղիս Ս. եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ Ս. Պատարագ մատուցանելու առաջիկայ կիրակի, օգոստոս 31, Տօն Գիւտ Գօտւոյ Ս. Աստուածածնի, և իր հոգեշահ վարդապետութեամբ մխիթարելու հաւատացելոց բազմութիւնը։

Ս. Պատարագէն յետոյ, ըստ սովորութեան, հոգեհանգստեան յիշատակ պաշտօն պիտի կատարուի Թաղիս Մաքրուհեան երկսեռ վարժարանին հիմնադիր Պալեան Մաքրուհի Տիկնոջ յիշատակին համար։

Ի դիմաց Թաղական Խորհրդոյ
Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
ՋԵՆՈՐ ՀԻՍԱՐԼԵԱՆ — ՏՐԴԱՏ ՏԱՏԵԱՆ
Պէշիկթաշ, 29 Օգոստ. 97.

Թաշճեան ընտանիքը ցաւ ի սիրտ կ'ծանուցանեն զդառնաղէտ մահն

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ԹԱՇՃԵԱՆԻ
(ՄԱՅՐ ԱՂՆՋԱՐԳԻՍ ԵՒ ՄԻՍԱՔ ԷՖ. ՆԵՐՈՒԻ)

որ հանգեաւ ի Տէր երէկ երեկոյ ժամը 12ին, ի խոր սուգ համակելով Թաշճեան զաւակունքն, ընտանիքն և համայն ազգականները։

Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի, վաղը, Շաբաթ, ժամը 4ին (Ը. Թ.) ի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյ Գատը-Գիւղի, ուր արդէն փոխադրեալ է հանգուցելոյն մարմինն և անտի պիտի ամփոփուի Պալըքլըի Ազգ. Գերեզմանատունը։

Գատը-Գիւղ Օգս. 29/10 Սեպտ. 1897

Ծանօթ.—Մասնաւոր շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3½ին (Ը. Թ.) պիտի մեկնի ի Գատը-Գիւղ։

Մահազդ չընդունողներէ կ'խնդրուի նկատել ներկայս իբրեւ այն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Նոր տարեշրջանը կ'սկսի 6 Սեպտ. ընտ... Իրենց աղջկանց համար դպրոց մը փնտռող ծնողաց ուշադրութիւնը կ'հրաւիրուի այս հաստատութեան վրայ, ուր ընտանեկան հոգածութիւն, լաւ դաստիարակութիւն և բարոյական հրահանգ հաւասարապէս կ'մատակարարուին ։ Ուսմանց ընթացքը կ'պարունակէ դասախօսութիւն այլ և այլ ճիւղոց գիտութեան և Հայերէն, Անգլիերէն ու Գաղղիերէն լեզուաց, ինչպէս նաեւ դաշնակի և ձեռագործի դասեր։

Պայմանք.— Տարեկան թոշակ գիշերօթիկ աշակերտաց համար Օսմ. Ո. 12։ Դաշնակի դասի համար զատ Արծ. Մէճ. 12 ։ —Ընդարձակ տեղեկութեան համար դիմել ի վարժարան Թաղ Սէտ Պաշը և կամ գրել առ Մր. Թ. Ա. Պալտուին։ 5—4

ՎԱՐԺՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ.—Նիկոմիդիոյ Ազգ. Վարժարանաց համար կ'ուզուի երկու դասատուական-վարժուհի, որք կարող լինին կեդր. Ուսումնական Խորհրդոյ կրթական ծրագրոյ (մանկապարտէզի յաջորդող) Տարրական դասընթացքները պարունակած առարկաներն աւանդել մանկավարժական գրութեամբ։ Գոհացուցիչ ամսական։ Բանակցութեան համար դիմել առ Արժ. Տ. Հմայեակ Քհնյ. Էքսէրճեան քիւսկիւտար Ա. Խաչ եկեղեցի (Նէէ+) 5—2

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԻ ԽՆԴԻՐ

ԻԶՄԻՐ, 22 օգս. 97.

Ցաւակցութեամբ կ'իմանանք թէ տեղւոյս Ազգ. վարչութեան Քաղաքական Ժողովն հանգստեան թոշակի կոչած է տեղւոյս Ազգ. վարժարանաց բազմաշխատ ուսուցիչներէն Պ. Պ. Ստեփան Զաքրեան և Բարսեղ Բարսեղեանն որոց առաջինը՝ քառասուն և հինգ և երկրորդն երեսուն երկու տարիներէ ի վեր անընդհատ կ'ծառայէին կրթական գործոյն։ Պատ. Ժողովոյն այս տնօրինութիւն որոյ արժանի են այդ յարգելի ուսուցիչք, ամէն գովեստէ վեր ըլլալով, կուզանք շնորհաւորել իր մեծայարգ անդամներն այսպիսի անդրանիկ և գնահատելի որոշման մը հեղինակն ըլլալուն համար։ Այս որոշման առաջին պատիւը զոր կ'նծայէ մեզ Քաղ. Ժողովն, սիրելի է մեզ յուսալ թէ արձագանգ պիտի գտնէ նաեւ Մայրաքաղաքիդ և այն գաւառներու մէջ ուր կրթական տխուր քօղին ներքև կ'հեծեն դեռ մեր ծերունի և բազմաշխատ ուսուցիչներն անոք, անօգնական։

Երբեմնի ընծայաւոր
Ս. Մեսրոպեան վարժարանին
ՍՏ. Կ. ԹՕՔԱԹԼԵԱՆ

Տեսէք Հինգլեան էֆ.ի Դասագրքին Ազդը Դ. երեսին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՔՈԼԷԺ, տնօրէնութեամբ Մ. Ֆօռի, ի Տրոկման փողոց, Թիւ 2-4, Ռուսիոյ դեսպանատան ետեւը։

Հայ տղաք դասական ուսուցման յատկացեալ նոյն կրթարանին մէջ կարող են յառաջ տանիլ Ֆրանսերէնի, Հայերէնի և Թուրքերէնի լիակատար ուսումը։ Ֆրանսական հիմնադիրը կատարելապէս յայտնի նման է Ֆրանսայի Լիսէներու հիմնադրոյն, Հաստատութիւնը կ'ընդունի գիշերօթիկներ, կէս-գիշերօթիկներ և ցերեկեայ աշակերտներ։ Արձանագրութիւնք, սկսեալ Օգս. 29 (Սեպտ. 10), ամէն օր, առաւօտեան ժամ 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամ 4։ Դասերը կ'սկսին Սեպտ. 8/20ին։ 20—3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Իւլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհրդոյ քարտուղար-Թարգման Եսայեան Պէյի և նոյն Վարչութեան պաշտօնէից ճիւղին տնօրէն Միշէլ էֆ.ի։

—Բ. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Գոսովայի նահանգին Տէֆթէրտար Թէվֆիգ էֆ.ի։ Բ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Տպագրական Տեսչութեան օգնականներէն Ապտիւլկանի պէյի։

—Բ. կարգի Շէֆգաթ՝ Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին անդամ Ֆէրիտ պէյի կնոջ և Կ.Պոլսոյ ռումանական ընդհ. հիւպատոսին կնոջ՝ Տիկին Բաղերսքոի։

—Իմթիազի ոսկի չքանշան՝ Մեծեպարքոսութեան Ա. խիկնապահ Ճէմալ փաշայի։

—Ազատարարի չքանշան՝ Իզմիրի նաւավարներէն Կարապետ Յարութիւնեանի և Յարութիւն Յակոբեանի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Սեւ Լերան կառավարութիւնն Ա. կարգի Տանիլօ պատուանշան տուաւ Եանեայի մետրապոլիտ Տ. Պէրմողենոսի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանի գործածութիւնը։»

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆՆ իմանալով որ Ռուսիոյ նաւային զօրաց նաւագնացեայ խումբը Կ. Պոլիս եկած է ի պատիւ Մ. Նէլիտովի տրուած հանդէսներուն նուագելու, անցեալ օր թիկնապահ մը ղրկեց ի Սէրայ՝ տ'Սօրիան, ուր կ'նուագէին, և պետին ու նուագածուաց անոնց նուէրներն առնել տուաւ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ.—Ճգռագրական գործակալութիւնք կ'հերքեն Ռումանիոյ թագաւորին Կ. Պոլիս ուղեւորելու լուրը։

ՀԱՊԷՇ պատուիրակութիւնն յառաջիկայ կիրակի Ռուսիա պիտի ուղեւորի Զօրին մատուցանելու Մենելիքի նամակն ու նուէրները։ Պատուիրակութիւնն ամիս մը յետոյ դառնալով Կ. Պոլսէ պիտի անցնի և Հապէշստան պիտի դառնայ։

ՆԷՕԼՈՂՈՍ ԼՐԱԳԻՐԸ.—Մալիւմադ «Հելլենացւոյ մը ապերախտութիւնը» խորագրոյն տակ կ'ըսէ թէ երեսուն տարիէ ի վեր Կ.Պոլսոյ մէջ հրատարակուող Նէօլօղոս լրագրոյ արտօնատէր Վուլիերոս, երեսուն տարի օսմ. կառավարութենէն վայելած անթիւ բարիքներն և իր եփակներուն մէջ վազած ալիւնն օսմ. հացով ու աղով սնուցած ըլլալը մոռնալով, պատերազմին ատեն հելլենաց դուրս ելնելուն համար տրուած հրամանի պահուն առիթ մը փնտռողի պէս Աթէնք գացած և հոն սկսած է հրատարակել իր թերթը «Պոլսոյ Նէօլօղոս» անունով։ Բայց Վուլիերոս, կ'յարէ Մալիւմադ, իր այս ապերախտ ընթացքով նոր ապացոյց մը տուած է հելլենաց ապերախտութեան. հետեւաբար հելլենական չահուց ի նըպաստ իր հրատարակած բարբանջանքներուն անտարբեր ծիծաղով մը միայն կ'պատասխանենք ։ «Հելլենաց մէջ կան այնպիսիներ որք նոյն իսկ իրենց ազգին կ'փնասեն օտար տէրութեան մը ծառայութեան մտնելով և ի վնաս իրենց երկրին աշխատելով։ Վուլիերոս կոչուած այս դատարկաշրջիկ իր չհասկցած բաներուն վրայ կ'ճառէ, բայց թող վստահ ըլլայ թէ նոյն իսկ Հելլէնք պիտի մտիկ չընեն, զի հիմակ ոչ թէ քաղաքականութեանց, այլ չմեռնելու համար պատառ մը հացի վրայ կ'մտածեն։ Յունաստանի լրագիրք այնչափ սուտ կ'յօրինեն որ հելլէններն իսկ խաբուիլ չեն ուզեր և այս օրերս այնչափ մտահոգութիւն ունին որ Վուլիերոսի նման ունայնաբանները կարեւորութիւն չեն տար։ Վուլիերոս թող մտածէ թէ իր ապերախտութենէն ու չինած ստերէն օր մը ինք պիտի զգջայ ։ Վուլիերոս իր լրագրին անունը «Պոլսոյ Նէօլօղոսը» դնելով կ'ուզէ Պոլսոյ վերաբերիլ, այսինքն Օսմանցիներու կարօտ ըլլալն հասկցնել և այդու ապահովցնել այն յարգն ու կարեւորութիւնը զոր կրնայ ըլլալ որ չչահի Աթէնքի մէջ։ Այս պարագայէն ալ կ'երեւի Վուլիերոսի խարդախութիւնն որ իր անարժէք ապրանքը կ'ուզէ ծախել զանազան խաբէութեական միջոցներով։»

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ վարչութիւնն որոշեց որ վարժարանի ուսանողներէն ամէն նաւամատոյցի համար քսան փարա առնուի, իսկ Ա. կարգի համար քսան փարա աւելի։ Ուսանողք պարտին վարժարանաց տնօրէններէն և իրենց բնակած գիւղին նաւամատոյցի պաշտօնէէն ծանուցագիր մը առնուլ՝ նշանակելով իրենց անունը, մականունն ու բնակավայրը. այս ծանուցագիրը պիտի յանձնեն Ընկերութեան գրասենեակն, ուրկէ ուրիշ ծանուցագիր մը պիտի առնուն ի հարկին պաշտօնէից ցոյց տալու։ Այս որոշում պիտի գործադրուի Սեպտ. 15/27 էն։ Ծանուցագիրք պէտք է առնուած ըլլան մինչեւ նոյն ամսուան 10րդ օրը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Դրուաֆ մարտանաւն, որ ունի 5 խոշոր թնդանօթ և 195 նաւազ, Հաղոսէ Պէրուք ժամաներ է։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ս. Պապը՝ Պիոս Թ. և ռուս կառավարութիւնը Ս. Ստանիսլաս պատուանշանի Բ. աստիճանը նուիրեցին Քաէտր Լիոնէի Նըւասդէմ ճիւղին տնօրէն Մ. Եուանիտիի։

Մ. ՄԱՌԺԸՐԻ, Ֆրանսական դեսպանատան քարտուղարն, որ արձակուրդով Ֆրանսա կ'գտնուէր, մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ սեղանաւորներէն Մ. Նաթանսէլ Բօշիլտ իր մէկ քանի բարեկամներով զբօսական պտոյտի ելած է յատուկ շոգենաւով և այսօր Պոլսոյ նաւահանգիստը կ'սպասուի ։

ՄԱԼԻՒՄԱԴ.— Անգլ. կառավարութիւնն հարկ դատեր է ետ առնուլ այն պաշտօնական որոշումն, որով Մալիւմադի մուտքն ի Հնդկաստան արգիլուած էր։ Այս առթիւ Լոնտոնէ հրաման տրուեր է Հնդկաստանի փոխարքային։

ՀԵՐՔՈՒՄ. — Մալիւմադ կ'հերքէ պուլկար թերթի մը այն լուր թէ ռուս դեսպան Մ. Նէլիտովի պաշտօն յանձնուած ըլլայ բողոքել՝ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ եղած լաւ յարաբերութեանց դէմ։

ԳՈՆԵԱՅԷ կ'գրեն թէ օտար երկիրներէ եղած ապսպրանքներու հետեւանօք, արմտեաց հրապարակին վրայ ոգեւորութիւն կ'տիրէ։ Մէկ շաբթուան միջոցին 500,000 Գոնեայի քիլէ ցորեն ու նոյնչափ գարի ծախուեր է։

—Գոնեայի անտառաց քննիչ Էֆդիմ էֆ. և Ա. քարտուղար Հիւսէյին էֆ. իրենց պաշտօնին մէջ թերութիւններ գործած ըլլալով, նահանգին Իտարէ ժողովին կողմէ դատապարտուեցան իրենց մէկ ամսականը տուժելու։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ. — Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան հարցմանց ի պատասխանի, գաւառական իշխանութեանց կողմէ եկած տեղեկութիւններէն հաստատուած է թէ այս տարի Թուրքիոյ նահանգները 46 միլիոն 128,368 նոր քիլէ ցորեն արտադրած են, որոց 31,226,715 քիլէն տեղական պիտոյից եւ 14,891,653 քիլէ ալ իբրեւ աւելորդ արտածութեան յատկացուած են։ Եթէ իբրեւ նախազգուշութիւն, այս աւելորդին %ին 20ն ալ գաւառներու մէջ թողուի, դարձեալ արտածելի մեծաքանակ ցորեն կ'մնայ, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, որով հասկցուած է թէ այս տարուան հունձքն ուրիշ առատ տարիներու հետ բաղդատմամբ գոհացուցիչ է, և կայսերական կառավարութիւնն ալ ներքին նահանգներէ արմտեաց փոխադրութեան համար դիւրին միջոցներ տնօրինած ըլլալով, չի կարծուիր որ հացին գնոյն բարձրացումը տեւական ըլլայ։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ Տեսչութեան օգնականներէն Ապտիւլկանի պէյ, ինչպէս կ'երեւի Պաշտօնականաց մէջ, Բ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան ստացած է ի վարձ իր բարուք պաշտօնավարութեան։ Կ'խնդակցինք Ապտիւլկանի պէյի՝ Կայս. բարձր գնահատման արժանանալուն համար։

ՆԻՑՑԷԻ նախնական դատարանին անդամներէն Կարապետ էֆ. ու Քոսդի էֆ. կ'ըսէ Հագիգաթ, այօրէն ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով, Դատական նախարարութեան հրամանաւ պաշտօնանկ եղեր են։ Ասոնց պաշտօնավարութեան պայմանաժամուն մնացած մասն աւարտելու համար յաջորդակարգուեր են Ճէրճեան Նազար և Ալըլօղլու Եուսուֆ Է էֆ.ները։

ԽՐՈՒՄ.— Երէկ ծանուցինք թէ անգլ. դեսպանատան Իմոճըն պահականաւն, որ Այաֆէֆանոյի առջեւ խրած էր, ազատուած ըլլալով Թարապիա գացած էր։ Վերջին տեղեկութիւններէ կ'տեսնուի թէ Իմոճըն ոչ թէ աւազի մէջ խրած, այլ ահագին խարակի մը վրայ նստած էր, որով հարկ եղեր է 60 տակառաչափ բան պարպել շոգենաւը ջուրին երեսն հանելու համար։ Իմոճըն որեւէ վնաս չէ կրած ։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳ.— Այս օրերս Մաքսային պաշտօնեայք ճարպիկ մաքսանենգ մը բռներ են, որ իբրեւ ուղեւոր Թղթարեր շոգենաւէ մը ներքին մաքսատունն ելեր է ձեռքն օխանոց հաց մը բռնած, սակայն մաքսային քննիչք աղամանդին եթէ ոչ փայլը տեսեր, դէթ հոտն առեր են հացին մէջէն և մաքսանենգութիւնն երեւան հաներ են աղամանդներուն հետ ։

ՀԻՒԱՆԴ ԶԻՆՈՒՈՐՔ. —Մախսուսէի Գոփլըն շոգենաւն երէկ Դարդաղէ բերաւ 900 հիւանդ զինուոր, որոց մէկ մասն Աթոխա շոգենաւը փոխադրուեցան Սեւ ծովու նաւամատոյցները ղրկուելու համար և մնացեալ մասն ալ նոյն Գոփլըն շոգենաւով Իզմիր ղրկուեցան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ընդհ. քննիչ և կայս. բնալոյծ Պոնկովսքի փաշա երէկ Օտեսայէ մայրաքաղաքս վերադարձաւ ռուս շոգենաւով։

ՀԷՅՊԷԼԻ կղզիին առջեւ, նախընթաց օր առագաստաւոր նաւակ մը հովին սաստկութենէն շրջելով, երեք հոգի ծովը թափեցան, և թէեւ երկուքն ազատեցան, բայց մին նաւակին հետ անյայտ եղաւ։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԱՐԿԱԾ. — Երէկ իրիկուն ժամ 10½ին ի Պէշիկթաշ Փամահալլէսի, 30—35 տարեկան հըրեայ մը թրամուէյի կառքի մը տակ մնալով ճմլուեցաւ և վայրկենական կերպով մեռաւ։ Կառապանը ձերբակալուեցաւ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ

ՄԵԾ ՇՈԳԵՆԱՒ ՄԸ ԸՆԿՂՄԱԾ

Երէկ իրիկուն ժամ 11ին Դապաթաշի բացերն ահեղի արկած մը պատահեցաւ։ Աւստրիական Իվան Պրոթէյ և անգլ. Ֆրէյզօ շոգենաւերու միջեւ ժամ 9ին ընդհարում տեղի ունեցաւ։ Աւստրիական շոգենաւը ձախ կողմէ մեծ ճեղքուածք մը ունենալով ընկղմեցաւ։ Իվան Պրոթէյ, որ Նիքոլայեվէ ցորեն բեռցած էր, Մարսիլիա երթալու համար Պոլսոյ նաւահանգիստ եկած և Գապաթաշի առջեւ երկաթ նետած էր։ Ֆրէյզօ շոգեն ալ, որ Միջերկրականէ եկած էր Սեւ ծով երթալու, նոյն տեղն երկաթ նետած էր ածուխ առնելու համար։ Հոսանքին սաստկութենէն Իվան Պրոթէյի երկաթը քշուեցաւ և շոգենաւն Ֆրէյզօյի գլխուն զարնուեցաւ Աւստրիականին ձախ կողմէն խոշոր ճեղքուածք մը բացուելով սկսաւ ջուր առնուլ։ Այսպէս շոգենաւին գլխու կողմն սկսաւ տակաւ ընկղմիլ։ Նաւապետը փորձեց խարիսխին շղթան քակելով շոգենաւը դէպ ի ցամաք առաջնորդել, սակայն չյաջողեցաւ։ Նաւապետն ու նաւազք իրենց անձնական գոյքերն առին և ազատուեցան օսմ. պահականաւուն և դեսպանատանց պահականաւերուն կողմէ ղրկուած բազմաթիւ մակոյկներու կողմէ։ Նոյն միջոցին չատ մը նաւաձիգ շոգենաւեր ալ հաւաքուած էին արկածին վայրը։ Իվան Պրոթէյ սրտաճմլիկ տեսարան մը կ'պարզէր։ կամաց կամաց ջուրին մէջ կ'իջնար։ նաւազներէ մին փութաց առնուլ շոգենաւին դրօշը։ Վերջապէս ժամ 11½ին բոլորովին ընկղմելով անյայտ եղաւ։ Նաւապետն ու նաւազները տարուեցան աւստրիական Հօժ պահականաւը։ Անգլ. շոգենաւն, որ նոյնպէս գլխու կողմէն վնասուած էր, երկաթը քաշելով Սալաճաքի առջեւ ցամաքին մօտեցաւ։ Ինչպէս ըսինք, բազմաթիւ նաւաձիգներ հաւաքուած էին արկածին վայրն և չատ աշխատեցան Իվան Պրոթէյն ազատելու, բայց չյաջողեցան, զի կարելի չեղաւ երկաթին շղթան խզել ։

ՏՈՔԹՈՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենաստորին ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ջերմութիւն (բուն տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամհանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը հիւղ Զըլլուֆճեանց դէմ)։

Գաւառցիներ յանձնարարք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 Նոր բացուած Երիսօվէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 9 սեպտ.—Բեղեքսպուրկէ կ'հեռագրեն թէ Թուրքիոյ և Յունաստանի միջեւ հաշտութիւն գոյացնելու բանակցութիւնք յաջողելու մօտ են, զի բոլոր կառավարութիւնք համաձայնած են դաշնագրութեան պայմանաց վրայ։ Մեծ Տէրութիւնք համաձայնած եւ դեսպանաց հրահանգ տրուած ըլլալով, յուսալի է որ մէկ քանի նիստ բաւական ըլլայ զայնս աւարտելու։

ԴԱՀԻՐԷ.—Եգիպտ. զինուորք գրաւեցին զՊէրպէր, որ Ըլմէչէրիֆ ալ կ'ըսուի, եւ 70,000 բնակիչ ունեցող քաղաք մ'է Նեղոսի աջ եզերքին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Իտալիա պիտի պահանջէ որ Երրեակ Զինակցութեան դաշնադրութեան մէկ քանի յօդուածները փոխուին։ Այս փոփոխութիւնք կ'վերաբերին Իտալիոյ Արեւելքի մէջ ունեցած քաղաքական շահերուն։

ՀՌՈՄ.— Կ'ըսուի թէ Օպոքի (Կարմիր ծով) նաւահանգիստն առժամաբար Ռուսիոյ պիտի թողուի, իբրեւ քաղաքական նուիրագործում զինակցութեան մը հաստատեալ՝ Ռուսիոյ, Ֆրանսայի և Հապէշստանի միջեւ, բայց Ֆրանսայի քաղաքական շրջանակաց մէջ այս լուր չի հաստատուիր։

ԷՍԱԵԱՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բերայի կիրակնօրեայ առեւտրական վարժարանի վաճառականական գիտելեաց, տոմարակալութեան և հաշուագիտութեան դասերը կ'շարունակուին կանոնաւորապէս։ Հայ. Օսմ. Ֆրանս. և Անգլ. լեզուաց հետեւողներ կ'ընդունուին։ Ուսանողք քիչ ժամանակի մէջ. Մոսյօ Բէրլիցի մեթոտին շնորհիւ պիտի յաջողին կարդալ, գրել, խօսիլ և առեւտրական թղթակցութիւններ ընել սոյն լեզուներով։ Տուներու համար մասնաւոր դասախօսութիւն կ'ստանձնենք։ Դիմել Էսաեան վարժարան Բերա։ 3—3

ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՏՔԹ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ՝ դողի, ծննդաբերութեան և մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 18—30

ՔՈՆԵԱՔԻ ՄԵԾ ՉՏԱՐԱՆ

Շ. Կ. ՊՈՂԱՆԱՔԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)

Հիմնեալ 1884

Բարեկի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը՝ տնօրէնութեամբ Բաուդէօրի՝ վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն և ախորժելի համը ։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցակներուն մէջ անցած է իբրեւ Զօ... Խորհրդ Քոնեաք։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քոնեաքներէն միայն այս քոնեաք ոսկի չքանշան ստացաւ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ.

5—50 ՖՐԻՑ ՖԷՐՔԷԼ

Պէօյիւք Թիճարէթ Խան Պոլիս, Թիւ 3

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 07½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 09
Ամէնէն վար գին	»	24 06
Բումէլիի երկաթ. զոց. Ֆր.		116 —
Ամէնէն բարձր գին		116 37
Ամէնէն վար գին		115 87
ԲԱՑՈՒՄ, 29 Օգոստոս		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 12
Բումէլիի երկաթուղի ֆր.		116 75
Օսմանիյէ	»	— —
Ռեժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	15 15
Քաէտր Ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 07
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 15
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 07
Թրամուէյ բաժնեթ.		685 —
» Ժուիսանս		230 —
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		496 —
Տէրքօսի Ջուրի ընկ.	»	332 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	464 —
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քօնսօլիտէ ուլթ օրուան Օ. Ո.		3 —
» մէկ ամսուան »	»	—
Բում. երկ. ուլթ օրուան »	»	— —
» » մէկ ամսուան »	»	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 09
Անգլիական ոսկի	»	109 38
Բօլ Էմբէրիալ	»	89 20
Քրիմէյ	»	51 10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 30
Բուսլի Թղթադրամ Օ. Ո.		8 58
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		109 —
Փարիզ 3 » ֆր.		23 10
Ֆիօրին մանուա	»	10 91½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 Սեպտ.		
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Ա. Ա. Ո.		66 —
» » » Բ.	»	40 24
» » » Գ.	»	24 —
» » » Դ.) բաց.	»	22 50
) զոց.	»	22 63
Փոխառութիւն Դաւասպա Գ. Կ.		80 50
» Օսմ. 3½%	»	99 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 12
Այտընի երկաթուղի	»	15 69
Եգիպտական Միացեալ	»	107 50
Անգլ. քօնսօլիտէ Գ. Կ.	»	111 63
Հելլենական 5%	»	31 50
Մօնօբօլ հելլենական 4%	»	36 50
Ռանթ » 4%	»	27 —
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888	»	95 —
» Նոր » 6% 1892	»	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 36¼
Դրամազեղչ	»	2 —
ՎԻԵՆՆԱ, 9 Սեպտ.		
Փոխան. Փարիզի վրայ ֆիօր.		47 60
» Լոնտոնի վրայ	»	119 90
Բումէլիի երկաթուղի	»	64 80
Օսմ. Ռեժի	»	158 50
ՓԱՐԻԶ, 9 Սեպտ.		
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց. ֆր.		22 85
) զոց.	»	22 95
» » » Բ.	»	40 10
» » » Գ.	»	24 35
Օսմանիէ	»	415 50
Բումէլիի երկաթուղի	»	118 —
Օսմ. Ռեժի	»	338 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	607 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	104 37
Քաէտր Լիոնէ	»	792 —
Պանք տը Բարի	»	867 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3265 —
Իտալական Ռանթ	»	94 45
Սպանիական արտաքին	»	62 65
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 205
Դրամազեղչ	»	2 —
ՊԵՐԼԻՆ, 9 Սեպտ.		
Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք		93 40
Բումէլիի երկաթուղի	»	119 20
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	90 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 265

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐՒՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐՒՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողը կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

Յ. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

ԴԻՒՐԻՆ ԵՂԱՆԱԿ
Ֆրանսերէն ընթերցանութեան և զրուցատրութեան
Գին 2 ղրուշ

Յարգոյ Դաստիարակաց մասնաւոր ուշադրութեան կ'յանձնենք այս Նոր Գիրական-Ընթերցարանն՝ ... որ շատ հեշտ եղանակաւ կ'ուսուցանէ ընթերցանութիւն։ Աշակերտն առաջին դասէն իսկ՝ այսինքն տառերը ճանչնալ սկսելէն վայրկենէն մայրական մեթոտով կ'վարժուի նաև զրուցատրութեան։ Համակեդրոն շրջանակի գրութեամբ այս դասագիրքը կը պատրաստէ աշակերտը հետզհետէ մտնելու Ֆրանսերէն լեզուի ուսուցման համար երկասիրողին պատրաստած միւս դասագրքերուն, ամենքն ալ Տարրական Նախակրթարանի կրթական ծրագրին ոգւոյն և պահանջման համաձայն։ 10—1

ԿՈԶՄՈՍ Յ. ՊԷՅԼԵՐՃԵԱՆ
(ԿՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիյէ փողոց Եալըզ Օթէլի կից, Բէօգիւրիւի ... (նախորդ Տուլյունը Ումումիյէի) դիմացը Թիւ 12.

Կօշիկներու այն գործարանը կ'մրցի ճաշակի մասին. Նախնական նիւթերը Ֆրանսական ընտիր գործարաններէ բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ձեւով. ամառնային և ձմեռնային տեսակ տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ։ Մասնագիտութեամբ կ'գործածէ (...) կօշկատ ... ոտքեր. մանաւանդ կօշիկ ... տալով կ'հաստատրէ ... մանկտիներու օրորոցի մէջ ծամ ... քերուն մէկ զոյգ կօշիկ ... լով ապահով անպատեհութենէ ... րոյն գերծ կ'պահէ։ Կ'վաճառէ ... և ոչ ամուն գնով։ 20—19

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԵՂՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անզօրութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղաժամ կորուստ, եւ ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։ Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան շրջանի խանգարումներ, հիւծութիւններ եւ սպառումը. կը կասեցնէ ոյժերու կորուսան որ յառաջ եկած է ու եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութեանց առատ հետեւանք մէջ այս դեղին ազդեցութիւնը ... եւ մնայուն է։ Մեկամաղձութեան ... հրաշալի արագութեամբ մը։ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ենեկտրական ... փոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է վերաստանալ ... վաղահասութեամբ և գծուծ... կամ ... Անխորժ ... է, կը զտէ ու կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին ջղային դրութեան եւ մկանցներ։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ որ վարժութիւնն ... կը կորսնցնէ։ Մարմնոյ ... վերանորոգուած, ... հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Ախորժակը կանոնաւորապէս կը գործէ։ Դէմքը կը սկսի լեցուիլ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքը շողուն, մարմնը պայծառ ... մի կ'առնու, մտքերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տքդ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն շիշերու մէջ որ բերիտանեան կառավարութեան դրոշմը կը կրէն եւ բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** ... Կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ... քով, Մ. ԵՍՄԻՐՆԷՑ ՓԱՐՈՒՆԱ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պանդոկանոցին քով, Կալաթա-Նէյլէի Թրամվէյներու կայարանը, թիւ 95 եւ 97։

ՔՐԵՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼ. 200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ
Հաշուեկշիռ 31 Յուլիս 1897

ԳՈՅՔ

	Ֆր.
Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	110,968,869.03
Անհատր. թուղթեր	634,734,583.11
Որբոց	161,063,481.16
Ընթացիկ հաշիւք	310,783,773.67
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	111,364,518.32
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	11,488,793.94
Անշարժ կալուած	30,000,000
Զանազան հաշիւներ	18,335,627.28
	1,388,739,646.51

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	440,163,399.71
Ընթացիկ հաշիւք	483,545,042.49
Ընդունուած փոխանակագիրք	119,465,561.27
Պայմանաժամով մուրհակ	57,530,888.33
Զանազան հաշիւներ	48,034,754.71
Պահեստ	40,000,000
Դրամագլուխ	200,000,000
	1,388,739,646.51

Հաշուեստուգութեան յար և նման է.
Ներքին Վարչ. Խորհրդոյ Ընդհ. Տնօրէն
ՀԱՆՐԻ ԺԷՐՄԷՆ Ա. ՄԱԶԸՐԱ

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ լաճմ վէ միւթեֆերրիաթընըն գարարը գաթիսի մահը հալը Բուժինին 30րնճը Ճումաա իրթեսի կիւնիւ վէրիլէճէկինտէն իխդյա Թալիպ օլանլարըն հէֆթը մէզքիւրտէ սաաթ 5տէն նիհայեթ 9ա գատար Խազինէի ճելիլէի միւշարիլէյհայա կելմէլէրի իլյան օլունուր։ 3—3

24 աղօսթ. 313

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ արբա վէ եուլաֆըն մահը հալը Բուժինին 30րնճը Ճումաա իրթեսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, իխդյա Թալիպ օլանլարըն Խազինէի միւշարիլէյհայա հէֆթը մէզքիւրտէ Նիհայեթ սաաթ 9ա գատար կելմէլէրի իլյան օլունուր։ 3—3

24 աղօսթ. 313

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԱՄԵՆԱԴԻՒՐԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Հեղինակ. Պետրոս Էֆ. Կարապետեան
Անդամ Դիւանի Պետական Խորհրդոյ ուսուցիչ Օսմ. լեզուի և Տնտեսութեան անդամ Պէրպէրեան Վարժարանի

1. Ամէլի վէ Նազարի Ռուսումը Լըր. Արէպի 5
2. Ուսուլ վէ Մինթէխապաթը Ջէպանը Ֆարիսի 4
3. Նիւմունէի Լութֆիյեթը Օսմանիյէ վէ մալիւմաթը Ֆէննիէ 4
4. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճէմէ Բ. Տարի 2
5. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճէմէ Ա. Տարի 1 20
6. Րէհնիւմայի Գըրաաթ Ա. Տարի (Ձեռագիր) 1 20
7. Խավէյիւ Մարիֆը Օսմանի (տեսական և գործնական) 5
8. Մինթէխապաթ Խաթէրիտէ (հաքծոյ. լրագի. գրուածոց) 3
9. Նէվրէսմէ (Ձեռագիր Նամականի) 3
10. Նոր Բերակը Օսմ. գնգատի (Ձեռագրով հանդերձ) 1
11. Մէշգ եախոտմունեթ ըլը Օսմանիյէ (խնդ տետր) Օսմ. գեղագրութեան տետր 0 20
12. Իւսուֆ Իխմա եախոտ Տողրու եազմագ Ուսուլը 3
13. Թարիխ վէ Նիւմունէի Լութֆիյեթը Օսմանիյէ (Պատմութիւն Օսմ. Մատենագրութեան) որ մաս առ մաս պիտի հրատարակուի. մէկ տետրը 1

Վերոյիշեալ գրքերն ամէն գրավաճառաց քով կ'գտնուին, Նամանաւանդ Պալենց Գրատունը։ Մեծ քանակութեամբ գնողներ ուղղակի պէտք է դիմեն հեղինակին։ 7—12

THE
LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ Է 1852 ԻՆ
ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ՄԱՆՉԵՍԹԸՐ
Lancashire Insurance Buildings Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ, ... տաւոր պայմաններով և սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր առաւելութիւններ կը ներկայացնէ բոլոր այն անձերուն որոնք կ'ուզեն իրենց կեանքերնին ապահովագրել ... կամ իրենց ... պայմանաժամով։

Նոր հանդրուած պայմանագրութեան ...

Տեղեկագրական ապահովագիր ...

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) ... Թինէլ խան, Ղալաթիա։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Դ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Ցաւերու ... մինչեւ կէսօր կը գտնուի Նախկին ... Մահքէմէ ... Ղալաթիա ... կալուածի Սէրայի ... թիւ 200 ... թիւ 3։ ... ամէն գործողութիւնք ի հարկին ... պատրաստէ ... Դիմացը ... գործողութեանց կատարելութենէն։ Գ. ... 40—53

Հրատարակուելու համար յղուած կամ նամակ զրկողներէ կ'խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն։ Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ կը պատճառի դժուարութիւն կ'ծագին։

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլ և Սեւ-ծովու միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Աումէնիան	10500	Էմիրալըն	3500
Բէնգրիան	10500	Բրոժիըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Ալկսմիան	3500
Գօլըմպիան	8000	Ալթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անատալիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալճզիրըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ծալէրնիան	3700	Մինեօ	800
Վալոնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆափլիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելոց համար իրենց հրահանգը զրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1
Ղալաթիա

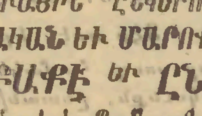

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ՊԱՔՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Պոլսոյ միջեւ նաւարկութեան կարգ
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի եւ արագընթաց շոգենաւեր, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲՐԱՈՒՆ
Մոմճիլար փողոց թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նօ 38, Բաբը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (73)

ՃՕՐՃ ՕՆԷ
ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ
ՏՈՒԲԴՈՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

—Մնայ որ ո՛վ որ կ'ուզես՝ կանչէ. Լաուշէ, Սուրաէն, կամ Պիւյօ․․ կամխաւ հաւանութիւնս կուտամ ամէն յոյսման։

—Գործը վրայէդ նետելու եղանակ մ'է այդ, ըսաւ Թալվան զուանութեամբ։

Ռամօ պատասխան չտուաւ։ Դուռը բացաւ և նշմարելով զՌոպէր որ իրենց կ'սպասէր անձկանօք։

—Կրնաս տանդ վերադառնալ, գաւակս, ըսաւ սրտայոյզ ձայնով մը։ Վաղն եկուր յուր ամենելու։ Այս պահուս վախու բան չկայ․․․ Անխռով քնացիր։

Եւ անցնելով իր աշկերտին առջեւէն, որ յապուշ կրթացած էր տեսնելով որ դէմքը կը հեռացնէին այն պահուն երբ պատրաստ էր հոգւով ու մարմնով իր անձը նուիրելու, հասաւ նրբանցքն ուր իր տնեակայնը կորսուեցաւ մթութեան մէջ։ Թալվան բուռն յուզմամբ մը, զոր այլ եւս զսպելու չէր ջանար, նետուեցաւ դէպի Ռոպէրի քով, և անոր ցոյց տալով այն ուղղութիւնն որով հեռացած էր Ռամօ, յանկարծ ըսաւ անոր․

—Ետեւէն գնա՛, գրասենեակը մտի՛ր, և ինչ որ ալ ըսէ քեզ, քովէն մի՛ զատուիր, մինչեւ որ ես քու տեղդ գամ բռնեմ, գնա՛։

Գրեթէ սրահէն դուրս հրեց զայն, և տեսնելով որ երիտասարդն առանց պատասխանելու կը հնազանդէր իրեն, սփոփանաց հառաչանք մ'արձակեց։ Յետոյ, արդուզարդի խուցը մտնելով, բերել տուաւ պահպանակը և հիւանդին քով տեղաւորեց զայն։ Բժշկանին վրայէն թուղթ, գրիչ առաւ, և սկսաւ երկայն հեռագիր մը խմբագրել։ Մինչդեռ կը գրէր, տեսնողն որ քանի մը ժամէ ի վեր դերագրգռած էր զինքը, քիչ քիչ կը դադրէր, ջիղերը կը թուլնային, և բովանդակ տագնապը կացութեան կ'երեւէր իրեն։ Նա որ կը տառապէր, նա՛ զոր համար կը պատուիրէր այս ազգու գիղերն, իր սրտին զաւակն էր, այն պաշտելի էակն որուն ուխտած էր իր բովանդակ պաշտպանութիւնն և որ հոգածու թեամբ և սիրալիութեամբ կը լնոէր իր ամուրի կենաց վերջին մնացոր տարիները։ Այսերէն վար որցունքի երկու կայլակներ սահեցան յամրաբար և թղթին վրայ ինկան. գժգոհութեամբ սրբեց զանոնք, գլուխը վեր առաւ և տեսաւ պառաւ հոգաբարձուհին որ մտեցած էր եւ զինքը կը դիտէր։

—Դուք կը սիրէք զայն, գո՛ւք, ըսաւ երախտագիտութեամբ։

—Նա (Ռամօ) ալ կը սիրէ, պատասխանեց Թալվան։

Եւ մինչ հոգաբարձուհին կ'նի իր գլուխը կը շարժէր տխրութեամբ.

—Կը տառապի, յաճեց Թալվան, յանիրաւի կը վտակէր և բովանդակ երկիւղի պատճառ կը բանէ այս տառապանաց և այս անիրաւութեան։ Բայց ընդհուպ պայծառ պիտի տեսնէ իր սրտին մէջ և ամէն ինչ պիտի փոխուի․․․

—Աստուած լսէ ձայնդ։ Վասնզի եթէ ամէն բան չփոխուի, մենք ամենքս ալ այլեւս ականատես չատ դժբախտութեան պիտի ըլլանք։

Անկիւնը մը փոխնակեցին։ Թալվան և Ռոպէրի կեծ բռնով հալածական էին։ Այսպէս, աղախինն որ Լիովին խրագել էր այն սրտայոյզ դէպքերու պատճառներուն որոնք տակն ի վրայ ըրած էին տունն, այնքան տարիներէ ի վեր ոչ մէկ անգամ, իր ձայնով կամ ընթացքով կասկածել տուած էր թէ խելամուտ եղած էր գաղտնեաց։ Ամէն բան իմացած, տեսած և ծածկած էր Բոնիֆազի նկատմամբ ունեցած անձնուիրութեան և Ատրիէնի վրայ պահած սիրոյն համար։ Տօքթորին հասկցաւ թէ Ռոպէրի անձին վրայ պիտի ունենար անխոնջ սատար մը որ ամէն զոհողութեանց պատրաստ պիտի ըլլար։ Անոր ձեռամբ, հիւանդը գիշեր ցերեկ պիտի խնամուէր անդուլ և անդադար։ Ատ այս մեծ սփոփանք մը զգաց։ Այսպէս ինքզինք պիտի կրնար լիովին նուիրել այն կռուոյն զոր կ'ուզէր մղել Ռամոյի հետ։ Իւրովի հարցուց թէ արդեօք հա՞րկ էր Ռոպէրի յայտնել ահարկու գաղտնիքն, անկրօնութեամբ կամ մասամբ։ Այնքան լաւ կը ճանչնար երիտասարդն, որ վստահ էր թէ անոր տարփանքը պիտի դիմադրէր ամէն փորձութեան, և թէ բան մը պիտի չկրնար փոխել անոր միտքը։ Միւս կողմէ Ատրիէնին պաշտպանութեան էր այն յանցանքին որ այնքան ուժգին կը ծանրանար անոր վրայ։ Անորոգ, մանաւանդ չահեկան ճակատագրի մը զոհն էր։ Ըստ իրովի․ Ես պիտի պաշտէի զինքը միմիայն իր դժբախտութեանն համար։

Ժպիտ մ'անցաւ շրթանցը վրայէն. մտածեց. «Ո՜չ, կը ցնդաբանեմ։ Պէտք պաշտէի զինքը, որովհետեւ ինքն է, այսինքն ինչ որ մարդս կրնայ երկրի վրայ երազել աւելի հիանալի, աւելի սիրուն, աւելի հրապուրիչ։ Ասո՛ւ։ Իր մայրն ալ այսպէս էր։ Ասոր է մեր բոլոր թշուառութիւնը։ Ասոնք այն կիներէն են զորս անկարելի է չսիրել։»

Ուրիշ գաղափար մը եկաւ միտքն. այս պահուս ի՞նչ կը մտածէր Ռոպէր հանդէպ խելակորոյս Ռամոյի։ Արդեօք ի՞նչ տարօրէն ենթադրութիւններ կ'ընէր։ Այնքան խելացի է որ կրնայ գուշակել թէ հօս տրտմասուոր դէպքեր կը պատահին։ Եւ ի՞նչ պատճառներ կը վերագրէ անոնց։ Բնաւ տարի չարունակ տեսած ըլլալ մարդ մը որ հաստատակամութեան ու յստակամտութեան մեծագոյն ապացոյցները տուած է, և յանկարծ հասցուած թէ կատաղի մը, խենթի մը պէս կը վարուի։ Ուրեմն աւելի խոհական պիտի ըլլայ ամէն բան յայտնել անոր։ Իր ուսուցչին վրայ անկեղծապէս պիտի արգահատի և տաւել եւս պիտի յարգէ զայն։ Բէ՜հ, լաւագոյնն է պէտքերուն համաձայն որոշումներ։

Ոտք ելաւ և պառաւ աղախնոյն կարգադրելով գեղագիրն, որոյ խըմբագրութիւնն աւարտած էր, ըսաւ.

—Դեղարան զրկեցէք զայս, եւ տանողը թող սպասէ և դեղերն հետ բերէ։ Առ այժմ պաղ ջուրի բարձիկներ դրեք ճակտին վրայ, եւ եթէ յանկարծ բան մը պատահի, անմիջապէս կանչել տուէք զիս։ Ես վարը պիտի ըլլամ, Տօքթորին գրասենեակը։

Նորէն եկաւ աղջկան անկողնոյն քով, որմէ չէր կարող բաժնուիլ, ո՛րքան ալ ստիպողական ըլլար այն հարկն որ զինքը կը տանէր Ռամոյի քով։ Շօշափեց անոր ճակատն որ միշտ կ'այրէր, զննեց թեւն որոյ միսն աւելի տաժանելի երեւցաւ իրեն։ Միեւնոյն պահուն, սպիտակ վարագոյրներու ստուերին մէջ, որք իր կուսական քունը կը պաշտպանէին, Ատրիէն աչքերը բացաւ։ Իր տարտամ ակնարկները սեւեռեց այն անձին դէմքին վրայ, զոր իր աչքեւ կանգուն կը տեսնէր։ Իր դիմագիծերը թեթեւցան և ծիծաղկոտ դարձան, ուրախութեան չնչուող մը հարցուց.

Թարգմանեց Բ. Մ. ՊՕՋԱՃԵԱՆ (Շար.)